

ADİYAMAN

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

Nisan 2024

ADİYAMAN

Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası

10 NİSAN 2024

Katkıda Bulunanlar:

Prof. Dr. Bilgehan Gülcan

Doç. Dr. Halil Burak Sakal

Doç. Dr. Yakup Kemal Özekici

Öğr. Gör. Yasemin Yetkin

Sosyal ve Stratejik Çalışmalar Uygulama ve Araştırma Merkezi Katkılarıyla Hazırlanmıştır.

Kapadokya Üniversitesi

50420 Mustafapaşa, Ürgüp, Nevşehir

İÇERİK

1.	GİRİŞ	1
2.	Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler	2
3.	Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler	2
4.	Adıyaman Turizm Analizi	3
4.1.	İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi	3
4.2.	İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi	4
4.3.	İlin Konaklama Analizi ve Hedefi	4
4.4.	İlin Mevsimsellik Durum Analizi	5
4.5.	İlin Turizm Türleri Analizi	6
5.	Destinasyon Risk Analizi	7
6.	Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma	8
7.	Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme	9
8.	Gastronomi Kaynaklarını Etkin Kullanma	10
9.	Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma	11
10.	Tematik Rotalar Geliştirme	11
11.	Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma	13
12.	Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma	14
13.	Nitelikli Hediyeelik Eşya Envanterini Geliştirme	14
14.	Nitelikli Konaklama Tesisleri için Geçici Üniteler Oluşturma	15
15.	Konaklama Tesislerinin Fiziksel ve Toplumsal Odaklı İmaj Rehabilitasyon Çalışmalarını Yapma	15
16.	Nemrut Dağı Millî Parkı'nın Cazibe Değerini Artırma	16
17.	Kommagane Bölgesinde Balon Turizmi ve Hava Sporlarını Geliştirme	16
18.	Spiritüel Rotalar Geliştirme	17
19.	Adıyaman Rekreatif Etkinlik Havuzunu Zenginleştirme	18
20.	Nitelikli İş Gücü Geliştirme ve İmkânlarını Artırma	19
21.	Arkeolojik Kazıları Hızlandırma	19
22.	Festival Düzenleme ve Dizi Film Çekme	19
23.	Modern Müze Çalışmaları Yapma	20
24.	Deprem Sonrası için Tarihî Eserlerin Rehabilitasyonunu Yapma	20
25.	Adıyaman Arkeoloji Envanterini Oluşturma	21
26.	Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme	22

1. GİRİŞ

Adıyaman; tarihi, kültürel ve turistik değerleriyle en eski yerleşim yerlerinden biridir. Kent birçok uygarlığa ev sahipliği yapmıştır. Kommagene Krallığı'ndan kalan en önemli miraslardan birisi olan Nemrut Dağı Örenyeri hem bir doğal anıt hem de insan eliyle şekillendirilmiş bir tarihî eser olarak 1987 yılında UNESCO Dünya Kalıcı Miras Listesi'ne girmiştir. Kentte kültür turizmi, inanç turizmi, kırsal turizm ve gastronomi turizmi gibi çeşitli turizm türlerinde gelişme alanı bulunmaktadır. Nemrut Dağı Örenyeri, Perre Antik Kenti Örenyeri ve Adıyaman Lalesi şehrin simgeleri durumundadır.

Adıyaman Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası, ilin doğal ve kültürel kaynak potansiyeli başta olmak üzere, diğer kaynaklarını da hesaba katarak başta kültür turizmi olmak üzere inanç turizmi, kırsal turizm ve gastronomi turizmi gibi turizm türlerinde Türkiye turizminde marka değeri yaratma potansiyeli olan Adıyaman'a yönelik özet biçimde ve odaklı bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Yol Haritası, Covid-19 salgını sürecinde ortaya çıkan, yeni turizm eğilimleri dikkate alınarak güncellenen Türkiye Turizm Ana Planı kapsamında ortaya konan amaç ve hedeflerle uyumlu biçimde hazırlanmış ve Adıyaman'ın turizmde kısa ve orta vadede hızlı sonuç alınabilecek öncelikli başlıkları ortaya koymayı amaç edinmiştir.

Adıyaman; 2023 yılında 3.220 yabancı, 94.987 yerli olmak üzere toplam 98.207 turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Bu faaliyetle elde edilen gelir ise yabancı turist için yaklaşık 568 bin ABD doları, yerli turist için 13,3 milyon ABD doları olmak üzere yaklaşık toplam 13,9 milyon ABD dolarıdır. Aynı yılda ortalama geceleme 1,65 gün olarak gerçekleşirken, ortalama tesis doluluk oranı ise yüzde 26,7 olarak hesaplanmıştır. Söz konusu veriler, ilin potansiyeli göz önüne alındığında Adıyaman'ın Türkiye turizmine katkısının daha fazla artırılabilirliğini göstermektedir.

Adıyaman Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası kapsamında ilin tesise geliste 2028 yılı turist sayısı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 8 bin kişi ve yerli turist için 143 bin kişi olmak üzere toplamda yaklaşık 151 bin kişi; turizm geliri hedefi ise yabancı turist için yaklaşık 1,7 milyon ABD doları ve yerli turist için 32,5 milyon ABD doları olmak üzere toplamda yaklaşık 34,2 milyon ABD doları olarak tespit edilmiştir. Bu hedeflere ulaşabilmesine destek olacak ve kısa ve orta vadede sonuçlanabilecek eylem önerileri, *Adıyaman Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda ortaya konmuştur.

Bir destinasyonun turistik cazibesini koruyarak turizm gelirlerini sürdürebilmesi ve artırabilmesi, turizm kaynakları ve bu kaynakları turizm ürünü olarak sunmadaki gücüne bağlıdır. Günümüzde turizmdeki rekabet gücü gelen ziyaretçi sayısı, gelir, yatak kapasitesi, lüks otellerin sayısı gibi nicel veriler yanında yerine konamayacak doğal, beşerî ve kültürel kaynakların sürdürülebilir yönetimi ve risklere karşı dayanıklılığı ile ölçülmektedir. Buradan hareketle, *Adıyaman Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*, sürdürülebilirlik ve dayanıklılık kavramları ilke ve yaklaşımı ile hazırlanmıştır.

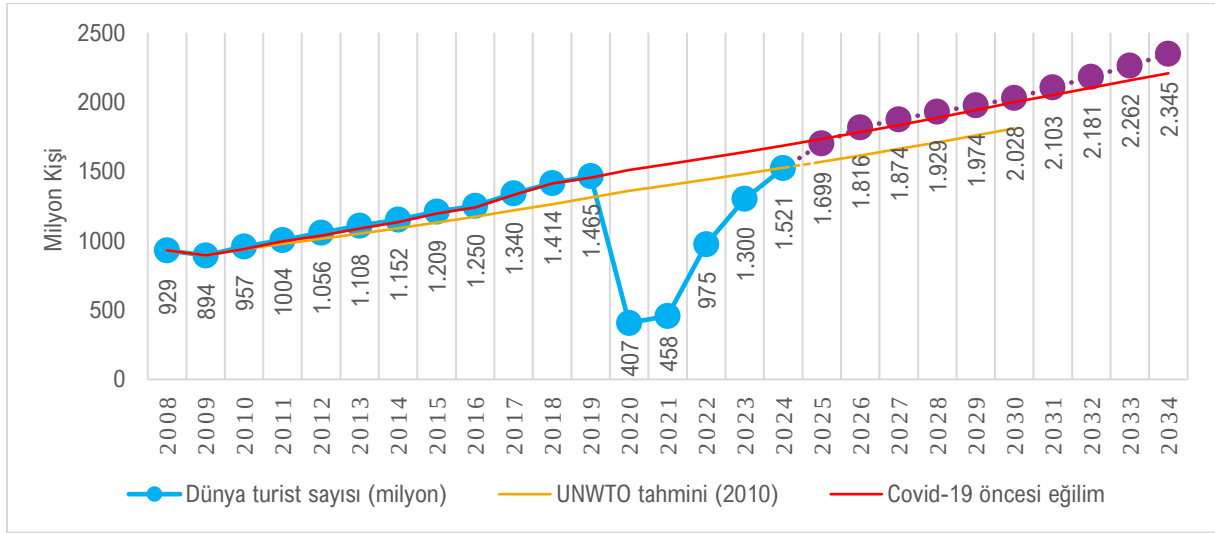
Yol Haritası hazırlık sürecinde Adıyaman İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu paydaşları ile 20.03.2024 tarihinde çevrim içi arama konferansı gerçekleştirilmiş ve ile özel, öncelikli geliştirme başlıkları ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca İl Kültür ve Turizm Müdürlüğünce dağıtımı yapılan ve önceden hazırlanmış İl Politika Tespit Formu ve İl Risk Analiz Anketi olmak üzere iki adet anket formu da il paydaşlarına elektronik ortamda iletilmiş ve sonuçları analiz edilerek metne eklenmiştir. Bu kapsamda *Adıyaman Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*, ilin destinasyon yönetim sorumluluğunu üstlenen Adıyaman Tanıtım ve Geliştirme Kurulu için sürdürülebilir, rekabetçi ve

gelir etkisi yüksek turizm gelişimini destekleyen başlıklarla kısa vadeli bir eylem rehberi niteliğindedir.

2. Küresel Turizmin Analizi ve Hedefler

2019 yılında dünya genelindeki turist sayısı, 1,47 milyar kişi ve 1,49 trilyon ABD doları ile rekor düzeye ulaşmıştır. Ancak 2020-2021 yıllarında yaşanan Covid-19 salgını, turizm faaliyetlerini dünya çapında durma noktasına getirmiştir. Salgın sonrası dönemde küresel turizm hacminin 2019 yılı seviyelerine dönmesinin ancak 2025 yılını bulması beklenmektedir (Şekil 2.1.).

Mayıs 2024 tarihli uluslararası istatistikler 2023 yılında uluslararası turizm faaliyetlerine toplam 1 milyar 300 milyar kişinin katıldığını, aynı yıldaki uluslararası turizm gelirlerinin ise 1 trilyon 507 milyar ABD dolarına ulaştığını göstermektedir. Buna göre, 2023 yılında uluslararası turist sayısında bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 33 artış gerçekleşirken, Avrupa kıtasının uluslararası turizmdeki toplam pazar payı yüzde 54,57; Türkiye'nin uluslararası turist sayısından aldığı pay yüzde 4,4 ve uluslararası turizm gelirinden aldığı pay ise yüzde 3,75 olarak gerçekleşmiştir.

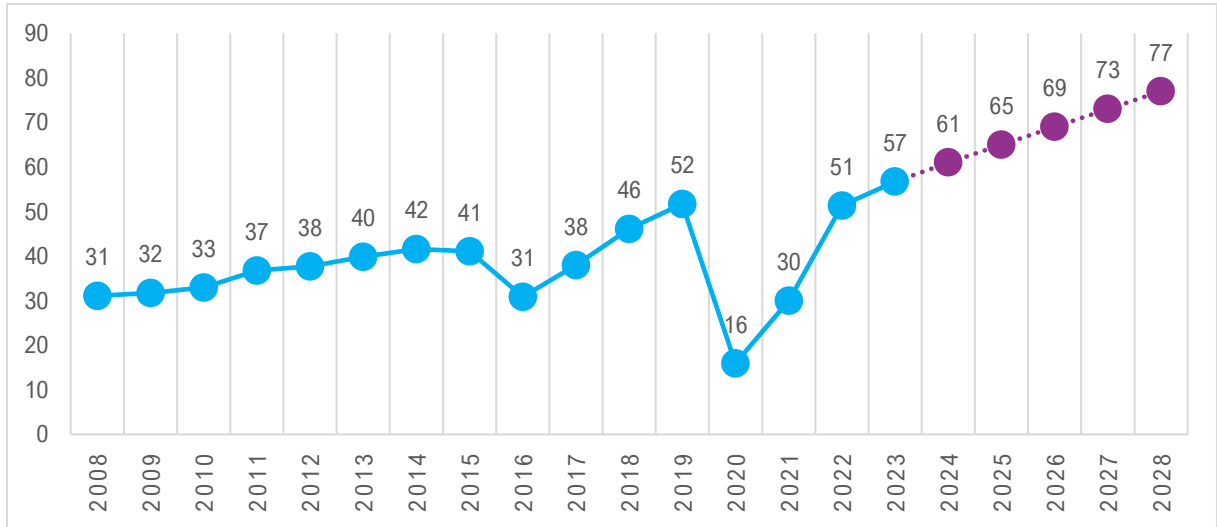
Şekil 2.1. Küresel turist sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve tahminler

Kaynak: UNWTO Mayıs 2024; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. Tahminler 2024 yılından başlamakta olup tahminler yapılırken UNWTO baz senaryosu, Avrupa Seyahat Komisyonu öngörülleri ve uluslararası kuruluşların dünya ekonomisine yönelik büyüme beklentileri esas alınmıştır. 2025-2030 dönemi için Kapadokya Üniversitesi tarafından yapılan tahminler kullanılmıştır.

3. Türkiye Turizminin Analizi ve Ulusal Hedefler

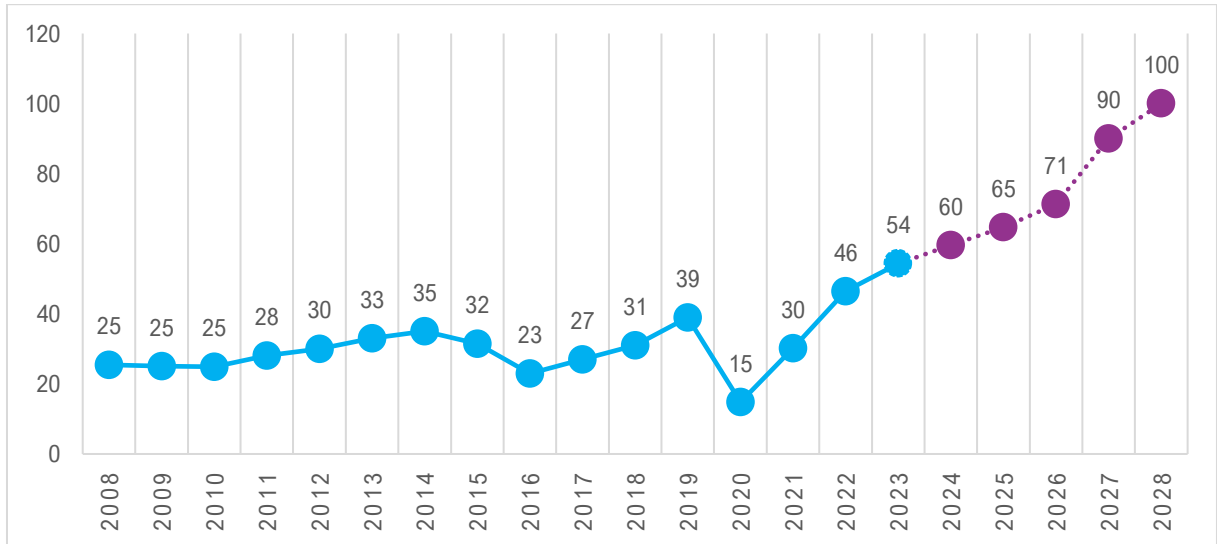
Önemli bir küresel turizm ülkesi olan Türkiye’de, turizm sektörünün gayri safi yurt içi hasılasına doğrudan ve dolaylı katkısı, uzun yıllar ortalamasına göre yaklaşık yüzde 11 seviyesindedir. Covid-19 salgını sonrası TGA tarafından yapılan etkili tanıtım, Güvenli Turizm Sertifika uygulaması ve Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı gibi yaratıcı politikalarla fark yaratan Türk turizmi, “V” çıkışı yakalayarak hızla toparlanmış ve 2023 yılı itibarıyla rekor düzeydeki rakamlara ulaşmıştır. 2023 yılında Türkiye; yaklaşık toplam 57 milyon turist sayısına ve 54 milyar ABD doları gelire ulaşmıştır (Şekil 3.1. ve Şekil 3.2.).

Uyguladığı turizm stratejisi ve yenilikçi politikalar ile yakaladığı büyüme ivmesini devam ettirmeyi amaçlayan Türkiye, 2028 yılında toplam 77 milyon turisti ağırlamayı ve turizmden toplam 100 milyar ABD doları gelir elde etmeyi hedeflemektedir.

Şekil 3.1. Türkiye'nin yıllık ziyaretçi sayıları (milyon kişi): gerçekleştirmeler ve hedefler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi. Hedefler 2024 yılından başlamaktadır.

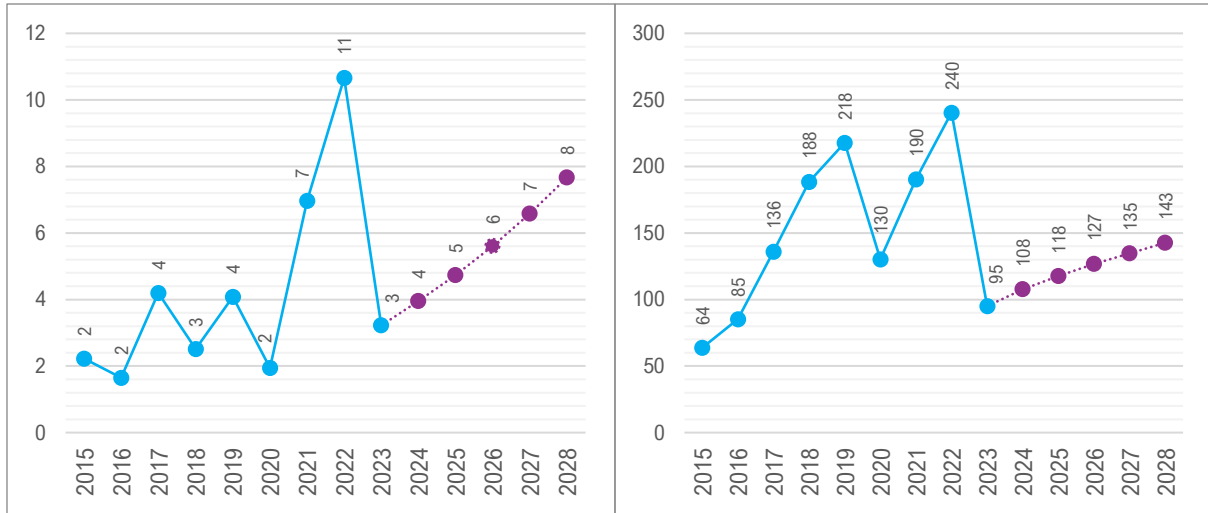
Şekil 3.2. Türkiye'nin turizm geliri (milyar ABD doları): gerçekleştirmeler ve hedefler

Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi. Hedefler 2024 yılından başlamaktadır.

4. Adıyaman Turizm Analizi

4.1. İlin Ziyaretçi Analizi ve Hedefi

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı konaklama istatistiklerine göre 2023 yılında Adıyaman; 3.220 yabancı, 94.987 yerli olmak üzere toplam 98.207 turisti konaklama tesislerinde ağırlamıştır. Aynı yılda ortalama geceleme 1,65 gün olarak gerçekleşirken, ortalama tesis doluluk oranı ise yüzde 26,7 olarak hesaplanmıştır. İlin 2028 yılı hedefi, yabancı turist için yaklaşık 8 bin kişi ve yerli turist için yaklaşık 143 bin kişi olmak üzere toplamda yaklaşık 151 bin kişi olarak hesaplanmıştır (Şekil 4.1.1.).

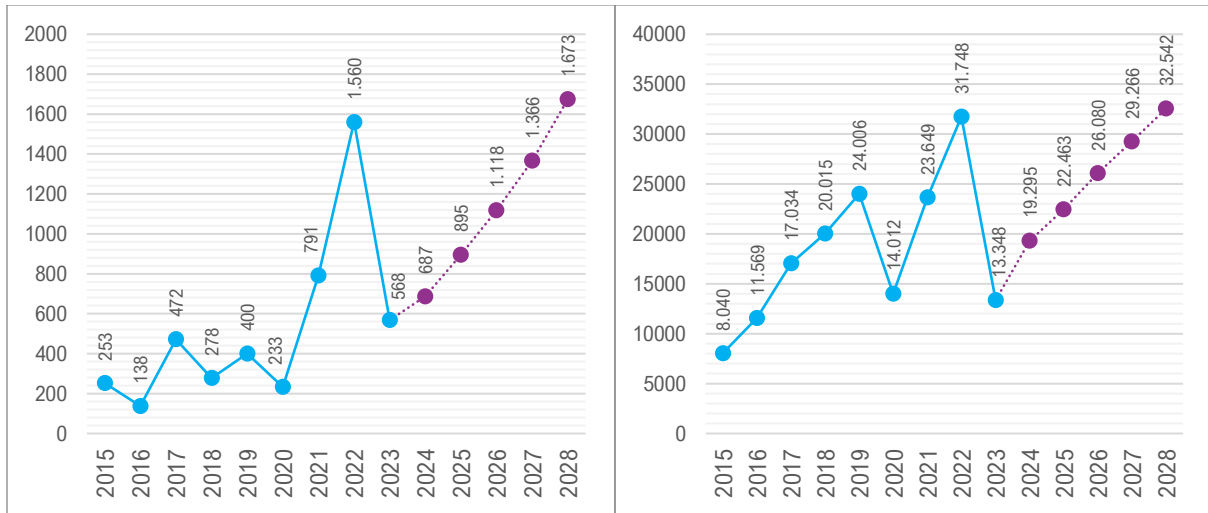
Şekil 4.1.1. Adıyaman'ın ağırladığı yabancı (sol) ve yerli (sağ) turist sayısı ve tahminler (bin kişi)

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.2. İlin Turizm Gelir Analizi ve Hedefi

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) tarafından yayımlanan turizm istatistikleri temel alınarak yapılan hesaplamalar, Adıyaman'ın 2023 yılında yabancı turistlerden yaklaşık 568 bin ABD doları, yerli turistlerden yaklaşık 13,3 milyon ABD doları gelir elde ederek turizmden bir yıl içinde yaklaşık olarak toplam 13,9 milyon ABD doları gelir elde ettiğini göstermektedir (Şekil 4.2.1.).

Turizm gelirlerinde Adıyaman, 2028 yılı itibarıyla yabancı turistlerden yaklaşık 1,7 milyon ABD doları, yerli turistlerden ise 32,5 milyon ABD doları olmak üzere toplamda yaklaşık 34,2 milyon ABD doları gelir elde etme potansiyeline sahiptir.

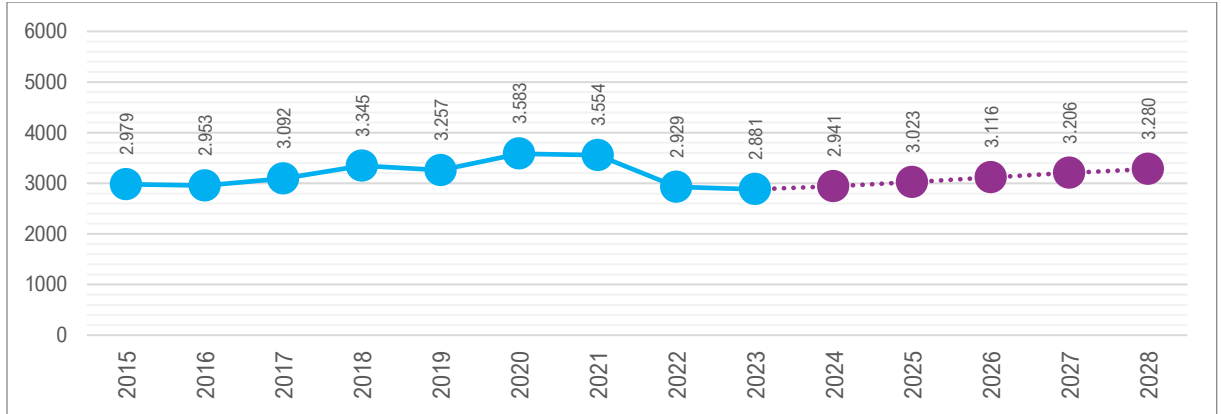
Şekil 4.2.1. Adıyaman'ın yabancı (sol) ve yerli (sağ) turistlerden turizm geliri ve tahminler (bin ABD doları)

Kaynak: TÜİK, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Kapadokya Üniversitesi.

4.3. İlin Konaklama Analizi ve Hedefi

Adıyaman'da 2023 yılı itibarıyla toplam 32 konaklama tesisi mevcut iken 6 Şubat depremi sonrasında 19 tesis hizmet vermektedir. 13 tesis yıkılmıştır. Konaklama tesislerinin toplam yatak kapasitesi ise 2.881 iken 6 Şubat depremi sonrasında oda sayısı 915 yatak kapasitesi ise 1.825'tir. Tesis doluluk oranı yüzde 26,7 ve ortalama geceleme 1,65'tir. İlin mevcut istatistikleri

incelendiğinde, mevcut ivmenin devam etmesi koşuluyla 2028 yılında yatak kapasitesinde yaklaşık yüzde 14'lük bir artış göstereceği öngörülmektedir (Şekil 4.3.1.).

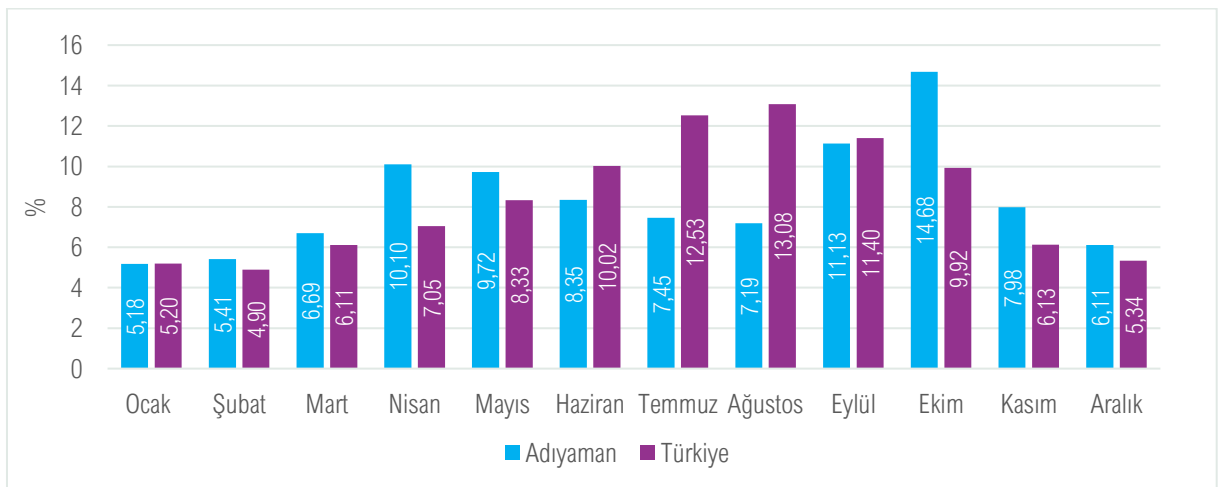

Şekil 4.3.1. Adıyaman'ın yatak kapasitesi ve tahminler

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.4. İlin Mevsimsellik Durum Analizi

Turizmin 12 aya yayılma hedefi, turizm arz kaynaklarının etkin kullanımı ve etkili tanıtım çabalarıyla doğrudan ilişkilidir. Bu hedef, Türkiye Turizmi Ana Planı'nda üzerinde önemle durulan bir başlıktır. Türkiye turizmi ile Adıyaman turizminin mevsimsellik analizi Şekil 4.4.1.'de karşılaştırmalı olarak görülmektedir. Buradan, Türkiye ile Adıyaman'ın mevsimsellik dağılımında farklılıklar olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan Ocak, Haziran, Temmuz, Ağustos ve Eylül aylarında Adıyaman'daki tesise gelişlerin Türkiye ortalamasının altında seyrettiği dikkati çekmektedir. Diğer aylarda Adıyaman'daki tesise gelişler Türkiye ortalamasının üstündendir. Adıyaman'ın bazı aylarda Türkiye ortalamasının altında olmasının ildeki mevsim şartlarına ve mevcut turizm türlerine bağlı olduğu düşünülmektedir. Adıyaman ve Türkiye genelindeki mevsimsel turizm trendlerinin, turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmelerin ve turizm planlamacılarının pazarlama stratejilerini ve işletme planlarını belirlediği düşünüldüğünde, destinasyonların mevsimsel faktörleri dikkate almaları önem arz etmektedir. Dolayısıyla ildeki turizm hareketliliğinin ve buna bağlı oluşacak talebin yıl içine dengeli yayılması için ildeki turizm türlerinin çeşitlendirilmesi ve bazı turizm türü başlıklarındaki etkililiğin artırılması gerekmektedir.

Şekil 4.4.1. Türkiye ve Adıyaman karşılaştırmalı mevsimsellik durumu

Not: Veriler, yıllık toplam konaklama sayısının yüzdesel dağılımı olarak verilmiştir. Veriler pandemi dönemi çıkarılmış 2017, 2018, 2019, 2022 ve 2023 yıllarına ait yerli ve yabancı tesise geliş toplam rakamlarıdır.

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı.

4.5. İlin Turizm Türleri Analizi

Adıyaman, dünyanın en eski yerleşim yerlerinden olup yerleşim tarihi açısından Paleolitik Dönem'e kadar uzanmaktadır. Bölge; Hititler, Mittaniler arasında el değiştirmiş, sonrasında Asurlular, Persler, Seleukoslar, Romalıların idaresi altına girmiştir. Bölgenin arkeolojik buluntulara göre kültür alt yapısını kuzey Suriye bölgesi oluşturmaktadır. Özellikle Samsat bölgesinin, Kommagene Krallığı'nın başkenti olarak faaliyet göstermesi, ilin kültür miras zenginliği üzerinde önemli etkiye sahiptir. İlerleyen yüzyıllarda, bölgede sırasıyla Roma, Bizans, Emevi, Abbasi, Hamdaniler, Anadolu Selçukluları ve Osmanlı Devleti'nin hakimiyeti bölgede gözlemlenmiştir. İlin kültür mirası öğeleri incelendiğinde, âdeta karma bir kültür mozağının ön plana çıktığı görülmektedir. Bu durumun temel nedeni, bölgenin medeniyetler arasında sıklıkla el değiştirmesi ve Anadolu ile Mezopotamya uygarlıkları arasında yer almasıdır. Bölgenin diğer bir hususiyeti, Anadolu'da Emevi ve Abbasi hâkimiyetinin ilk sıralarda görüldüğü bölgeler arasında yer almasıdır.

İlin birçok medeniyete ev sahipliği yapmış olması, bölgede yer alan kültür mirası öğelerinin konsept, içerik ve üslup zenginliğinde kendisini göstermektedir. Nitekim, Nemrut Dağı Örenyeri, Perre Antik Kenti Örenyeri ve Arsemeia Örenyeri'ne ait eserlerde, Pers ve Helenistik inanç öğelerinin her ikisine birden rastlamak mümkündür. Karakuş Tümülüsü, Cendere Köprüsü, Burç Anıtı Roma medeniyetine has öğeler olarak ön plandayken; Kommagene, Roma ve Memluk medeniyetlerinin Kâhta Kalesi'ne iz bıraktığı söylenebilir. Şehir merkezi sınırları içerisinde yer alan Eski Saray Camii, Ulu Camii, Kab Camii, Yenipınar Camii ve St. Petrus ve St. Pavlus kiliselerinin tamamında karma mimari üslup örnekleri görülmektedir. Farklı kültür envanterlerinin bölgedeki eserler üzerinde izlerini barındırması, bölge turizminin kültür turizmi açısından taşıdığı en güçlü yön olarak ön plana çıkmaktadır.

İl havzasında, İslamiyet, Hristiyanlık ve Pagan dinlerinin tamamı açısından önem arz eden yapı ve unsurlar yer almaktadır. Hz. Üzeyir Peygamber (Gerger) ilçesi, Sahabe Safvan bin Muattal Hazretleri Samsat sınırları içerisinde yer almaktadır. Yine Perre Antik Kenti Örenyeri, kutsiyet atfedilen, din adamı yetiştirme görevini üstlenmiş bir yapıya sahip olmuştur. Nitekim kent, metropolitik olarak kabul görmüş ve birçok il dinen bu bölgeye bağlı kılınmıştır. Pagan dinlerinin bölgede yaygın olduğu dönemlerde ise Nemrut Dağı Örenyeri, kutsal bölge olarak kabul görmüş ve inanışa göre Mithras Tapınağı içerisindeki odalar, günahlardan arınma bölümü olarak işlev görmüştür. Günümüzde, Adıyaman ili inanç motivasyonu ile seyahat eden Hristiyan, Müslüman veya ezoterik öykülerin peşinde olan ziyaretçilerin tamamı açısından önemli bir çekim merkezi olarak kabul görmektedir. Bu yönüyle bölge hem ulusal hem de uluslararası mahreçlerdeki potansiyel ziyaretçiler için önemli bir inanç merkezi rolünü yerine getirmektedir.

Adıyaman'ın söz konusu çekim unsurlarına ilave olarak dokuz adet coğrafi işaretli ürünü bulunmaktadır. On iki ürün ise coğrafi işaret ile tescillenmek üzere başvuru süreci içerisinde. Ayrıca bölgenin kendisine has besni tavaşı, buhara pilavı, Adıyaman tavaşı, mahluta çorbası, yarpuzlu köftesi, dövmec, tevenk sarması ve bunun gibi birçok gastronomik zenginliği bulunmaktadır. Diğer taraftan bölge, Gerger Kanyonu, Palanlı Vadisi, Atatürk Baraj Gölü, Kızılın köyü gibi henüz keşfedilmemiş doğal güzelliklere sahiptir. Ayrıca ilin içerisinde barındırdığı çoklu iklim koşulları; il merkezinde su sporlarına imkân tanırken Çelikhan bölgesi ve Nemrut Örenyeri civarında kış turizmi etkinliklerinin yerine getirilmesine de olanak sağlamaktadır. Bölge; bakir doğası ve fauna çeşitliliği nedeniyle özellikle Sincik bölgesinde kontrollü bir şekilde gerçekleştirilebilecek av turizmi potansiyelini bünyesinde barındırmaktadır.

5. Destinasyon Risk Analizi

	Olasılık					Şiddet					Skor
Küresel Riskler	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Ukrayna-Rusya Savaşının Uzaması			X					X			9
Avrupa Enerji Krizi			X					X			9
Çin-Tayvan Arası Soğuk Savaş'ın Sıcak Çatışmaya Dönme İhtimali			X						X		12
Kuzey Kore-Güney Kore Çekişmesi		X					X				4
Küresel Durgunluk				X					X		16
Yeni Bir Salgın Hastalık			X						X		12
Gıdaya Erişim Zorluğu/Kıtlık			X					X			9
İklim Değişikliği				X					X		16
Doğal Kaynak Krizleri (Su/Enerji Kaynakları)			X						X		12
Biyçeşitlilik Kaybı ve Ekosistem Çöküşü			X						X		12
Büyük Ölçekli Gönülsüz Göç				X					X		16
Yaygın Siber Suç ve Siber Güvensizlik			X						X		12
Yaşam Maliyeti Krizi				X					X		16
	Olasılık					Şiddet					
Ülkesel Riskler	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Doğal Afetler					X					X	25
Yeni Bir Salgın Hastalık		X						X			6
İklim Değişikliği ve Çevre Sorunları					X				X		20
Bölgesel Savaş ve Terör Riski					X				X		20
Uluslararası Ekonomik, Sosyal ve Politik Gündem				X					X		16
Siber Güvenlik Açıkları			X					X			9
Seyahat Güvenliği/Asayiş-Turiste Yönelik Tehdit			X					X			9
Enflasyon				X				X			12
Rakip Ülke Söylemi			X				X				6
	Olasılık					Şiddet					
Yerel Riskler	1	2	3	4	5	1	2	3	4	5	
Terör Riski	X					X					1
Sağlık (Hasta Tedavisi, Acil Müdahale)			X				X				6
Nitelikli Personel İstihdamı			X					X			9
Dolandırıcılık	X						X				2
Yerel Halkın Turizm Faaliyetlerine Uyum Sorunu			X					X			9
Aşırı Turizm Talebi		X					X				4
Çevre Kirliliği ve Temiz Su Kaynaklarının Azalması			X				X				6
Radikal Akımlar		X					X				4
Deprem Riski				X					X		16
Yapı Güvenirliği			X					X			9
Heyelan/Kaya Düşmesi/Çığ			X					X			9
Doğal Güzelliğin Yok Olması ve Çarpık Yapılaşma			X					X			9
Tek Pazara Bağımlılık			X					X			9
Kaçak Göçmenler		X					X				4
Güvensiz Şehir Algısı		X					X				4
Somut Kültürel Mirasın Tahribatı			X					X			9
Endemik Türlerin Yok Olma Tehlikesi			X					X			9
Katı Atık Bertaraf ve Su Arıtma Problemi		X					X				4
Sel/Taşkın/Su Baskını			X					X			9
Yangın		X				X					2
Meteorolojik ve İklim Değişikliği Kaynaklı Afetler				X				X			12
Kuraklık Tehlikesi				X				X			12

Risk Skorlaması ve Risk Puanı Sonucu

		Şiddeti					RİSK SKORU	EYLEM
		Çok Ciddi 5	Ciddi 4	Orta 3	Hafif 2	Çok Hafif 1		
Olasılık	Çok Yüksek 5	Yüksek 25	Yüksek 20	Yüksek 15	Orta 10	Düşük 5	25, 20, 16, 15	KABUL EDİLEMEZ RİSK: Bu risklerle ilgili hemen çalışma yapılmalıdır.
	Yüksek 4	Yüksek 20	Orta 16	Orta 12	Orta 8	Düşük 4	12, 10, 9, 8	DIKKATE DEĞER RİSK: Bu risklere mümkün olduğu kadar çabuk müdahale edilmelidir.
	Orta 3	Yüksek 15	Orta 12	Orta 9	Düşük 6	Düşük 3	6, 5, 4, 3, 2, 1	KABUL EDİLEBİLİR RİSK: Acil tedbir gerektirmeyebilir. Orta vadede çalışma yapılmalıdır.
	Düşük 2	Orta 10	Orta 8	Düşük 6	Düşük 4	Düşük 2		
	Çok Düşük 1	Düşük 5	Düşük 4	Düşük 3	Düşük 2	Düşük 1		

6. Rekabet Analizi ve Rekabet Gücünü Artırma

Adıyaman, konumu itibarıyla bölgede aktif olarak işleyen bir turizm aksının ortasında bulunmaktadır. Bu durum, Adıyaman'a has avantajları beraberinde getirdiği gibi önemli dezavantajları da ortaya koymaktadır. Zira ilin komşusu olduğu beş büyük şehrin dördü (Gaziantep, Şanlıurfa, Kahramanmaraş, Hatay), gastronomik değerler noktasında marka imajını yerleştirmiş, coğrafi işaretli ürünlerini zenginleştirmiş ve mahreç pazarlardan makul düzeyde bir ziyaretçi sayısını edinmeyi başarmıştır. Bu durum, Adıyaman'ın güçlü çekim noktalarına sahip olmasına rağmen ilin bu dört şehre yönelik tur rotaları arasında uğrak noktası pozisyonunda kalmasına yol açmıştır. Adıyaman, diğer iller gibi kültür mirası, yerel mutfak ve inanç turizmine has değerlerin tamamına sahip olması itibarıyla bölge ziyaretçilerinin önemli bir kısmını çekebilme potansiyeline sahiptir. Ancak marka imajı yerleşmiş olan bu iller ile rekabet edilebilmesi için bölgede, alternatif çekim odaklarının oluşturulması gerekmektedir. Zira söz konusu çevre iller içerisinde olan Gaziantep gastronomi odaklı, Şanlıurfa ise kültür mirası odaklı, güçlü bir destinasyon imajı yerleştirmiştir. Hatay ve Kahramanmaraş ise bu gastronomi ve kültür mirası öğelerinin her ikisini de vurgulayan hibrit bir imaj yerleştirmiştir. Bu noktada, Adıyaman'ın sahip olduğu turizm odaklı envanterden tek bir kategori belirlenmesi, bölgenin rekabet gücü üzerinde kayda değer bir etki oluşturmayacaktır. Bunun için komşu illerin zayıf, Adıyaman'ın ise güçlü yönlerini esas alan bir envanterin oluşturulması gerekmektedir. Bu durum aynı zamanda, bölgenin farklı pazarlardan talep çekmesini sağlayacak ve rekabet gücünü iyileştirecektir. Bölgenin panoramik ve spiritüel zenginliği, bakır tabiatı ile su havzası; diğer illerde olmayan ya da marka imajı envanteri içerisine yerleştirilmemiş olan unsurlar içerisinde yer almaktadır. Bu zenginlikler temelinde geliştirilecek turizm odaklı ürünler, bölgenin gastronomik zenginlikleri ile kültür mirası havzası temeli üzerine inşa edilebilir. Çoklu turizm ürününün tek bir tur paketi altında bütünleştirilmesi, bölgenin yüzleştiği konaklamasız ziyaretçi sorununu bertaraf edecektir. Bu noktada, tur paketlerine yönelik tanıtım çalışmalarında, ilin gastronomik ve kültür mirası odaklı öğelerinden çok, spiritüel, panoramik, tabiat ve su sporları temelli turistik ürünler, envanterin merkezine yerleştirilmelidir. Bu bağlamda, Nemrut Dağı Örenyeri, Arsemei Örenyeri ve Perre Antik Kenti Örenyeri'ne atfedilen ezoterik öykülerin pazarlama unsuru olarak kullanılması ilk adımı oluşturmaktadır. Sonrasında, Atatürk Baraj Gölü'nde kurulacak su sporları olanakları, Kızılın köyünde yer alan Fırat'ın falezlerini esas alan tekne gezileri, Karakuş Tümülüsü, Atatürk Baraj Gölü ve Perre Antik Kenti Örenyeri, sınırları belirlenmiş bir aks üzerinde gerçekleştirilecek balon turları, kültür turizmi rotalarına entegre edilmelidir. Kültür mirası ve gastronomik zenginliğe hitap eden ürünler ise destekleyici unsurlar olarak paket içerisinde yer almalı ve tanıtım faaliyetleri bu ekseninde gerçekleştirilmelidir. Bilhassa, bölgede yaygın olarak bulunabilen organik gıdalardan müteşekkil bir restoranın Adıyaman'a has yemekleri servis etmek suretiyle hizmete açılması, yüksek eğitim seviyesi ile bilinen kültür turistlerinin memnuniyet ve sadakat düzeylerini arttıracaktır. Bu durum, bölgenin kendisine özgü bir turistik imajı oluşturmasını sağlayacaktır. Böylece bölgedeki geceleme aralığının arttırılması mümkün olacak, ardından yükselen turizm harcamaları bölgenin ekonomisine olumlu katkıda bulunacaktır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken unsur, turizm çarpan etkisinin düşük seviyede olmasına neden olacak birtakım unsurların

ortadan kaldırılmasıdır. Bölgede hâlihazırda faaliyet gösteren turizm işletmeleri, bakım-onarım, makine-teçhizat, mobilya, nitelikli iş gücü ve yüksek katma değerli tarım ürünlerini çevre illerden karşılamak suretiyle sürdürülebilirliklerini devam ettirmektedir. Bu da bölgede gerçekleştirilen turizm harcamalarının, turizm alt yapısı güçlü çevre illere sızmasına yol açmaktadır. O sebeple, bölgeye has turizm ürünlerinin ve tur paketlerinin geliştirilmesi sürecine paralel olarak turizm sektörünü destekleyici alt sektörlerin geliştirilmesi gerekmektedir. Bunun için il kapsamında yer alan turizmi destekleyici tarım ürünleri, mefruşat ve küçük çaplı sanayi işletmelerini yaygınlaştırıcı KOSGEB projelerinin artırılması yerinde olacaktır. Böylece bölgenin ekonomik değerleri iyileşecek ve alt yapı gelişip turizm odaklı çıktıları beraberinde getirecektir.

7. Sürdürülebilir Turizm Uygulamalarını Geliştirme

*Adıyaman Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası'*nda yer alan tüm başlıklar, sürdürülebilir turizm anlayışını kapsayan ilkeler ve uygulamalar ile uyumlu olacak şekilde hazırlanmıştır. Turizmde sürdürülebilirlik anlayışı ile yerel ekonomiye katkı sağlayarak yerel halkın refahını artırmak, kültürel ve sosyal çeşitliliğin devamlılığını sağlamak, turizmin hem çevre hem toplum üzerindeki olumsuz etkilerini en aza indirmek, doğal ve kültürel mirasın korunmasını sağlamak ve ziyaretçilerin yaşam kalitelerini artırmak amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda *Adıyaman Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası'*nda il turizminin gelişmesi için;

- a. Turizmin doğal çevre üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- b. Turizmin kültürel miras üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- c. Turizmin yerel halkın sosyal ve ekonomik yaşamı üzerindeki negatif etkilerini azaltmak ve faydasını artırmak,
- d. Etkili sürdürülebilir bir turizm yönetimi geliştirmek, ilkeleri benimsenmektedir.

Tüm paydaşların ortak çabası ile sürdürülebilirlik anlayışının yerleşmiş bir kültür hâline getirilmesi, turizmin neden olabileceği olumsuz etkileri en aza indirebilecektir. Bu bağlamda Adıyaman'daki tüm turizm paydaşlarının, yetkilendirilmiş eğitimciler tarafından sürdürülebilir turizm standartları kapsamında eğitime tabi tutulmaları faydalı olacaktır. Aynı zamanda yerel halkın çevre bilincinin artırılması amacıyla çeşitli eğitim programları ve etkinlikler geliştirilebilir. Bu kapsamda turizm paydaşları; yerel halk ve turistlere yönelik olarak ilgili otoriteler tarafından sunulan eğitim programları, seminerler ve çevre bilinci kampanyaları ile sürdürülebilir turizmin teşvik edilmesine katkı sağlayabilir.

Sürdürülebilirliğe ilişkin bilinçlendirme çalışmaları; Nemrut Dağı Millî Parkı, Su Gözü, Gölbaşı Tabiat Gölü, İneklî Gölü, Sülüklü Göl, Azaplı Gölü, Anıt Ağaç, Yüzen Adalar, Karadağ Ormanı, Değirmenbaşı Mesire Yeri, Palanlı Mağarası, Gümüşkaya Mağaraları, Göksu Mağaraları gibi özel doğal alanların korunmasına yönelik farkındalığı artırabilecek çabayı da içermelidir. Bu doğrultuda ildeki tabiat parkları ve yaylalar gibi hassas ekosistem alanları ile tahribata açık alanların ivedilikle tespit edilmesi ve koruma altına alınması gerekmektedir. Bu kapsamda destinasyondaki eğitim kurumları, yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşları arasında etkili sinerji yaratılmalıdır. Bu bölgelerde özellikle endemik flora ve fauna türlerinin korunmasına dikkat edilmelidir. Öte yandan destinasyonda yenilenebilir kaynak üretimine geçilmesi faydalı olacaktır. Adıyaman'ın taşınmaz kültür varlıkları ile SOKÜM öğelerinin sürdürülebilirliğinin sağlanması önem arz eden bir diğer husustur. Taşınmaz kültür varlıkları ve geleneksel el sanatları, korunmalı ve tanıtılmalıdır. Artan turist sayısı, somut ve somut olmayan kültürel mirasa zarar verebileceğinden, turistlerin tahrip edici davranışlardan kaçınmaları için bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Öte yandan yöreye özgü el sanatları unsurlarını barındıran hediyelik eşyaların geliştirilmesinde, dezavantajlı grupların (kadınlar, engelliler vb.) üretime katılımının sağlanması önemlidir. Sadece ildeki popüler turistik

destinasyonlara değil, Adıyaman'ın diğer ilçelerine de turizm faaliyetlerini yaymak önem arz etmektedir. Bu açıdan ekoturizm ve kırsal turizm faaliyetlerine yönelmek fayda sağlayacaktır. Son olarak Adıyaman, Türkiye Sürdürülebilir Turizm Programı kapsamında, sürdürülebilirlik kriterlerinin turizm endüstrisinde uygulamaya geçirilmesi ile Türkiye'de örnek destinasyon olabilecektir. Bu kapsamda TGA ve GSTC iş birliği çıktılarının Adıyaman destinasyonunun tüm turizm paydaşlarına ivedilikle aktarılarak belirlenecek hedefler doğrultusunda aksiyon planının ortaya konması gerekmektedir.

8. Gastronomi Kaynaklarını Etkin Kullanma

Adıyaman'ın sahip olduğu gastronomi potansiyelini en iyi şekilde kullanmasını sağlamak ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki diğer illere karşı rekabet avantajı kazandırabilmek için çeşitli stratejiler geliştirilmelidir. Bu kapsamda kent merkezinde ve turistik bölgelerde yöresel restoranlar ve açık hava kafeleri oluşturulabilir. Yöresel ürünlerin satışının yapıldığı açık pazarlar, satış noktaları ve yöresel yemeklerin sunulduğu, Adıyaman Tuz Hanı mimarisine benzer şekilde dekore edilmiş avlu tarzı alanlar plana dahil edilebilir. Adıyaman'daki 9 adet tescilli coğrafi işaretli ürünün 7 adedi gastronomi unsurudur ve her biri kent gastronomisinin markalaşmasında rol oynamaktadır. Hâlihazırda coğrafi işaret almış ürünler haricinde il geneline yayılmış birçok lezzet ve tarif de bulunmaktadır. Bu unsurlara yönelik tanıtım etkinliklerinin ve dijital görünürlüklerinin artırılması faydalı olacaktır. Adıyaman etsiz çiğköftesi, Kâhta bademi, Kâhta bademli ırmık helvası, Adıyaman Besni üzümü, Kâhta narı ve Adıyaman tut dutu gibi coğrafi işaret alan yöresel ürünlerin hediyeelik eşyaya dönüştürülerek satış noktalarında sunulması da bölgenin tanıtımı açısından önemlidir. Ayrıca bu ürünlerin ambalajlanarak, katma değeri artırılmış ürün hâline getirilip ulusal çapta market raflarında yer alması gerekmektedir. İlin gastronomi unsurlarının dijital pazarlama kapsamında sosyal medyada tanıtımı ve e-ticaret çalışmalarının da artırılması gereklidir. Tanıtım konusunda; üniversite, seyahat acenteleri, turist rehberleri, ticaret odaları, STK'lar, kooperatifler ile yöresel yemeklerin tanınması ve turizme entegre edilmesi konusunda etkili çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu kapsamda güçlü bir gastronomi envanteri hazırlanmalı, reçeteler ortaya koyulmalı ve gastronomi unsurlarının görsellerinin dijitaleri oluşturularak pazarlama amaçlı bir dijital gastronomi varlığı oluşturulmalıdır. Adıyaman'ın farklı bölgelerinde gastronomi rotaları oluşturularak turistlere yöresel mutfakla tanışma fırsatı sunulabilir. Oluşturulan rotalar, özel olarak belirlenmiş restoranlar, yöresel pazarlar, üreticiler ve mutfak atölyelerini kapsayabilir. Buralarda coğrafi işareti bulunan üzüm ve badem gibi ürünlerinin hasadı, turistler için cazip birer etkinliğe dönüştürülerek rotaya dahil edilebilir. Bunların yanı sıra özel tematik yemek deneyimi imkânları oluşturularak ziyaretçilere yöresel yemeklerin yanı sıra yerel hikâyeler, efsaneler ve somut olmayan kültürel miras ile ilgili bilgi aktarımı yapılabilir. Bu kapsamda, Kommagene Krallığı'nın tarihi ve kültürel mirasıyla ilişkilendirilmiş özel menüler ve sunumlar düzenlenebilir. Kervansaray mimarisine sahip restoranlarda "Tarihî Kervansaray Yemekleri" gibi çeşitli konseptler düzenlenerek turistlere farklı deneyimler yaşatılabilir. Bu şekilde eski dönemlere atıf yapan bir atmosferde sunulan yemeklerin, unutulmaz bir turizm deneyimine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca Şanlıurfa Sıra Geceleri, Türk Gecesi veya Van Oturma Gecesi gibi Adıyaman Harfane Geceleri kentin yöresel müziği ve halk oyunları unsurlarını barındıran, çiğköfte yapımına ve sunumuna yönelik etkinliklerin planlanması da hem turistlere unutulmaz bir deneyim sunacak hem de gastronomi turizmi potansiyelini artıracaktır. Bu doğrultuda bölge esnafına yönelik eğitimlerin düzenlenmesi ve bu eğitimlerle, sözlü ve yazılı geleneklerin aktarımının öneminin vurgulanarak turizm farkındalığının artırılmasının önem arz ettiği düşünülmektedir. Gastronomi festivalleri ve hasat etkinlikleri düzenlenerek yerel yemeklerin ve geleneklerin cazibe değeri artırılabilir. Bu festivallere; tadım etkinlikleri, yöresel yemek yarışmaları, yemek atölyeleri, şeflerin gösteri mutfacı

etkinlikleri, geleneksel müzik ve dans gösterileri gibi etkinliklerin dahil edilmesi önerilmektedir. Festivallere ünlü şef ve internet fenomenlerinin davet edilmesi ile tanıtım faaliyetleri artırılabilir. Festival tarihleri dışında da ziyaretçilerin bu etkinliklere ulaşabilmesi için Adıyaman'da yöresel mutfak okulları, yaşayan gastronomi müzeleri açılabilir ve buralarda atölyeler düzenlenebilir. Bu okullarda, ziyaretçiler yöresel şeflerden doğal ve yöresel malzemeler ile geleneksel yemeklerin yapılışını öğrenebilir ve süreci kendileri deneyimleyebilir. Ayrıca yiyecek-içecek işletmelerinin çalışma saatlerinde iyileştirme yapılması önerilmektedir.

9. Dijitalleşme ve Akıllı Turizm Uygulamalarını Etkili Kullanma

Günümüzde dijitalleşme, turizm sektörünü kökten değiştirmekte ve turistik destinasyonlar için önemli fırsatlar sunmaktadır. Adıyaman gibi tarih, kültür ve doğal çekiciliklerle dolu bir bölgede dijitalleşme ve akıllı turizm uygulamalarını etkili bir şekilde kullanmak, turistlerin ilgi odağı olmayı ve yerel ekonomiye katkı sağlamayı kolaylaştırabilir. Adıyaman için özel olarak tasarlanmış bir mobil uygulama, turistlere şehri gezme, tarihî ve doğal güzellikleri keşfetme imkânı sunabilir. Bu uygulamada yerel restoranlar, konaklama seçenekleri, tarihî ve kültürel yerlerin tanıtımları, interaktif haritalar ve rehberlik hizmetleri sunulabilir. Böyle bir uygulama, turistlerin Adıyaman'ı keşfetmelerine yardımcı olurken yerel işletmelere de daha fazla ziyaretçi çekebilir. Adıyaman'ın güzelliklerini ve kültürel zenginliklerini dijital platformlarda tanıtmak önemlidir. Adıyaman'ın turistik potansiyelini sosyal medya, internet siteleri ve diğer dijital kanallar aracılığıyla vurgulamak, daha fazla turisti bölgeye çekebilir. Adıyaman'ın çekiciliği, görsel içerikler, tanıtım videoları ve ilginç hikâyelerle artırılabilir. 360 derece sanal tur uygulamalarıyla, turistlerin destinasyonu sanal olarak keşfetmelerine olanak sağlanabilir. Aynı zamanda Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS), turistlerin Adıyaman'daki rotalarını planlamalarına ve önemli noktaları daha kolay bulmalarına yardımcı olabilir. Zira CBS, turistik haritaların, tarihî ve doğal alanların görselleştirilmesi, hava durumu bilgisi gibi önemli verilerin entegrasyonunu sağlar. Turistlere kişiselleştirilmiş turlar ve hizmetler sağlayan uygulamalardan faydalanılarak akıllı turizm rehberi "Adıyaman Guide" oluşturulmalı ve herkesin bu uygulamaya kolayca erişimi sağlanmalıdır. Rehber uygulamasının Android ve iOS tabanlı çeşitli dillerde kullanılabilen bir uygulama olması önerilmektedir. Adıyaman'ın tarihî, doğal, kültürel, gastronomi, inanç ve macera turizmi rotalarına yönelik tanıtıcı mobil uygulamalar geliştirilmeli, dijital portallar oluşturulmalı ve ildeki her türlü tarihî bina, eser vb. değerler, kare kod teknolojisi ile işaretlenerek ziyaretçilere yerinde ve doğru bilgilerin aktarılması sağlanmalıdır. Turistik alanlara kameralar yerleştirilmesi ve canlı yayın yapılarak anlık görüntü paylaşımının sağlanması önerilmektedir. Ayrıca tarihî alanlarda çeşitli cihazlar (akıllı gözlük vb.) kullanılarak geçmiş dönemlere sanal olarak katılmayı sağlayan sistemler, turistik alanlarda artırılmış gerçeklik uygulamaları ve geçmişten sahneleri veya insanları hologramlar aracılığıyla bugüne aktaran teknolojiler, kentte yer alan doğal ve tarihî alanların çekiciliğini artırabilir.

10. Tematik Rotalar Geliştirme

Genişletilmiş Güneydoğu Rotası: Gaziantep'ten başlayıp Mardin'de sona eren rota, yaklaşık olarak on günlük bir süreyi gerektirmektedir. Rota, her ilin en güçlü çekim unsurlarının tek bir paket içerisinde bir araya getirilmesiyle oluşmaktadır. Gaziantep Havaalanı'ndan başlanılan rota, ilk olarak Zeugma Müzesi ziyareti, il merkezinde, üç farklı noktada gerçekleştirilen gastronomi tadım noktaları deneyimi ile tamamlanır. Akabinde Şanlıurfa'da, Balıklı Göl ziyareti ile şehir turu gerçekleştirilir. Akabinde Harran ve Göbeklitepe ziyaretleri ve Halfeti tekne gezisi ile gün tamamlanır. Bir sonraki günü Adıyaman turu oluşturmaktadır. Şanlıurfa üzerinden gelen yol üzerinde, sırasıyla Eski Besni Örenyeri, Sofraz Tümülüsü, Kızılın Vadisi, Adıyaman'daki tarihi yapılar, Perre Antik Kenti Örenyeri, Kâhta Kalesi, Arsemeia Örenyeri gezileri gerçekleştirilir.

Nemrut Örenyeri'nde gün batımı ve gün doğumu ile Adıyaman bölgesi tamamlanır. Bir sonraki günü Mardin gezisi oluşturmaktadır. Eski Mardin şehir turu, Midyat turu, Deyrul Zaferan Manastırı, Dara, Deyrul Ömer Medresesi ve Reyhani oyunları ile bölgeye yönelik ziyaret tamamlanır. Son günü Diyarbakır gezisi oluşturmaktadır. Diyarbakır da ise şehir merkezinde önce surlar ve Keçi Burcu gezilir, sonrasında sırasıyla Diyarbakır Ulu Camii, Tarihî Hasan Paşa Hanı, Diyarbakır Kültür Evi, Sülüklü Han, Saint George Kilisesi ziyaretleri gerçekleştirilir. Diyarbakır Havaalanı'nda tur tamamlanır. İlgili rotadaki tüm noktalar, aktif olarak ziyaretçilerin uğrak noktalarıdır. Bu rota aracılığıyla, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki en önemli çekim merkezleri ziyaret edilirken şehirler arasında turizm harcamaları adil bir biçimde dağıtılmaktadır. Bunun için bölgedeki tur operatörlerinin eş güdümünün sağlanması ve konaklama olanaklarının rota programına göre uyumlanması yeterli olacaktır. Zira, çekim noktalarına yönelik alt ve üst yapı yeterli düzeydedir.

Adıyaman İnanç Rotası: Adıyaman, manevi değerler bakımından birçok kanaat önderini bünyesinde barındırmaktadır. Bunlar içerisinde, yerel halkın itibar ettiği ve ziyaret gerçekleştirdikleri, ziyaretçilerin ilgisini çekebilecek, kendilerine has öykülere sahip birtakım uğrak noktalarının birleştirilerek inanç turizmi odaklı bir rota oluşturulabilir. Söz konusu rotanın başlangıç noktası, Abdurrahman Erzincani hazretlerinin türbesi ile başlayıp Üzeyir peygamberin türbesinde son ermektedir. İlk olarak, Adıyaman'ın beş kilometre kuzeyinde, Zey (İndere)'de bulunan Şeyh Abdurrahmani Erzincani hazretlerinin türbesi bulunmaktadır. Yavuz Sultan Selim Han'ın ordusunu tek başına ağırladığı rivayet edilmektedir. Somuncu Baba'nın, bu zatın tedrisatından geçtiği iddia edilmektedir. Buradan sonra, özellikle hayvan hakları açısından dillere destan, Muhammed Uryan adında Çıplak Baba denilen zatın ziyareti gerçekleştirilebilir. Rotanın sonraki noktalarını sırasıyla, Adıyaman Boztepe köyüne bağlı Mamal mezarası, Türkiye'de meftun olduğu kesinleştirilmiş olan iki sahabelen biri olan Safvan bin Muattal hazretlerinin Samsat Taşkuyu köyündeki türbesi, Gerger yolu üzerinde yer alan Hazreti Üzeyir peygamberin kabri oluşturmaktadır. Bu türbelerin tamamı birbirlerine birkaç kilometre uzaklıkta olmak suretiyle gününbirlik şeklinde tamamlanabilmektedir. İlgili rotanın yaygınlaştırılması için öncelikle, uğrak noktalarına has öykülerin bölgede hizmet veren rehberlere aktarılması, uğrak noktaları arasında yer alan bağlantı noktalarının tur otobüslerinin geçebileceği şekilde düzenlenmesi, yön tabelaları ile mevcut rotanın bezenmesi ve uğrak noktalarında ziyaretçilerin gereksinimlerini karşılayacak arz noktalarının oluşturulması elzemdir.

Genişletilmiş Adıyaman Rotası: Bu rotanın amacı, Adıyaman'daki turizm sektörünün kronik sorunu olan sınırlı konaklama süresini artırmaktır. Tur kapsamında ilk gün, Perre Antik Kenti Örenyeri, Palanlı Mağarası, Karakuş Tümülüsü, Cendere Köprüsü, Eski Kâhta Kalesi, Arsemeia Örenyeri, Nemrut Dağı Örenyeri şeklinde olacaktır. Birinci günde ziyaret edilen noktalar, aktif olarak sahada uygulanmaktadır. Turun ikinci gününde ise Eski Besni Örenyeri, Sofraz Tümülüsleri, Göksu Kızılın Köprüsü'ndeki kanyonda doğa ve kültür turizmi ve buradaki mağaralar, sonrasında Burç Anıtı sırasıyla ziyarete konu edilebilir. Bu noktadan beş kilometre ileride de Turuş Kaya Mezarları ve Burç Anıtı mevcut rotaya ilave olarak eklenebilir. Sonrasında Sofraz Tümülüsü, Singas Köprüsü (Kızılın Köprüsü) ve Kızılın köyü tekne turuyla Fırat'ın falezlerinde bulunan dört katlı Abulleyş Mağarası dahil edilmek suretiyle bu tur genişletilebilir. Söz konusu mağara, sadece su yoluyla oluşturulabilen, geçmiş çağlarda antik yırtıcılardan korunmak amacıyla Ürgüp'teki yer altı mağaralarına benzer şekilde bir sığınak olarak oluşturulmuştur. Bölge ayrıca, Göksu ve Fırat nehrinin birleşim noktası olması nedeniyle doğal bir güzelliğe sahiptir. Bölgede hangi suyun hangi nehre ait olduğu görülebilir. Söz konusu rotanın alt yapısının oluşturulması gerekmektedir. Bunun için ziyaretçilerin bölgede alışveriş yapma imkânları arttırılmalıdır. Perre Antik Kenti Örenyeri, Nemrut Dağı Örenyeri'nde sınırlı kapasitede hizmet veren arz noktalarının genişletilmesi gerekmektedir. Yine, ilgili rotadaki, özellikle Eski Besni Örenyeri bölgesindeki Burç Anıtı

civarındaki yolların ıslah edilmesi gerekmektedir. Zira Besni'deki örenyeri, henüz turizm sektörüne konu olmamıştır. O sebeple, Besni'deki örenyerine kazı başkanı atanarak arkeolojik kazıların başlatılması, mevcut mimari yapıların ve ortaya çıkacak yeni mimari yapıların restorasyonunun yapılması ve bu eserlere yönelik bilgi tanımlarının sağlanması sonrasında tabelalaştırma, güzergahlar ile birlikte ahşap yolların yapılması, sonrasında çevre düzenlemelerinin gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu tür bir rotanın etkin bir şekilde işleyebilmesi için İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü'nün sunduğu personel yetersiz kalmaktadır. Bu nedenle, güvenlik ve temizlik personelleri ile birlikte nadir dillere hâkim rehberlerin istihdam edilmesi gerekmektedir. Özellikle, Perre Antik Kenti Örenyeri'nin tanıtım eksikliği, Adıyaman'a ait tanıtım projelerine dahil edilmek suretiyle giderilmeli ve Perre Antik Kenti Örenyeri, bölgeye on kilometre uzaklıktaki Palanlı mevkiisi ile entegre edilmeli ve örenyerindeki mozaik alanı araç ile erişilebilir hâle getirilecek şekilde ıslah projeleri gerçekleştirilmelidir. Bu iki alanın il merkezine yakın olması, il ekonomisine olumlu katkı sunacaktır. Palanlı Vadisi'ndeki mağaralarda, kırk bin yıllık keçi tasviri bulunmaktadır. Vadi, ilkbahar ve sonbaharda ciddi anlamda panoramik zenginlik barındırmaktadır. Bu rotanın tamamında karşılama merkezleri bulunmaktadır. Bu merkezlerin ivedilikle açılıp temizlik ve güvenlik personelinin istihdam edilmesi gerekmektedir. Burada kiralamalar gerçekleştirilmelidir.

11. Kent Peyzajını Düzenleme ve Rekreatif Alanları Artırma

Şubat 2023'te meydana gelen deprem, Adıyaman dahil olmak üzere birçok ilde geniş çaplı bir yıkıma yol açmıştır. Adıyaman'da başta; Adıyaman Ulu Camii, Çarşı Camii, Musalla Camii, Kab Camii, Tuz Hanı olmak üzere taşınmaz kültür mirası varlıkları da depremden zarar görmüş durumdadır. Bu yansımalar ışığında, kentteki turizm çabalarının canlandırılması ve depremden etkilenen kültürel miras varlıklarının restorasyonunun üstlenilmesi için acil ve ortak bir çaba gösterilmesi elzemdir. Yerel makamlar ve ilgili kuruluşlar, tehlike altındaki bu kültürel yapıların rehabilitasyonuna öncelik vermelidir. Turizm alt yapısını güçlendirmek ve hem yerli halk hem de turistler için güvenli hizmetlerin sağlanmasını garanti altına almak için bu konuda hızlı önlemler alınması gerekmektedir. Bu restorasyon sürecinin önemli bir parçası olarak depreme dayanıklı binaların inşası ve mevcut yapıların güçlendirilmesi zorunluluğu karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultuda yerel yönetimler, bölgenin ihtiyaçlarına uygun kapsamlı risk ve kriz yönetimi planları oluşturarak alt yapının doğal afetlere karşı dayanıklılığını artırmak için proaktif bir şekilde sürdürülebilir stratejiler ve girişimler geliştirmelidir. Adıyaman'ın sembolü hâline gelen ve önemli turistik cazibe merkezlerinden biri olan Nemrut Dağı Millî Parkı ve çevresinde, ziyaretçilere yönelik tesisler, doğa yürüyüşü ve fotoğrafçılık gibi aktiviteler için uygun alanlar oluşturulmalıdır. Aynı şekilde Perre Antik Kenti Örenyeri ve Kaya Mezarları çevresinde ziyaretçilerin tüm ihtiyaçlarına cevap verebilecek şekilde tasarlanmış arkeolojik parklar ve açık hava müzeleri planlanmalıdır. Zey Mağaraları, Gümüşkaya Mağaraları, Palanlı Mağarası, Derik Kutsal Alanı, Sofraz Tümülüs Mezarları ve Dikilitaş gibi turizm cazibelerinin çevre düzenlemeleri turistlerin tüm ihtiyaçlarını karşılayabilecek şekilde tamamlanmalıdır. Adıyaman'daki kültür varlıklarından bir diğeri olan Cendere Köprüsü ve çevresinde, yeşil alanlar, dinlenme alanları, yürüyüş ve bisiklet yolları oluşturulmalıdır. Adıyaman'ın gastronomi zenginliğine odaklanarak kent peyzajı planında yöresel lezzetlerin sunulduğu alanlar önem kazanmalıdır. Şehir içi yeşil alan ve rekreasyon alanlarının sayısı artırılmalıdır. Bu alanlar, ailelerin ve çocukların vakit geçirebileceği oyun alanları, spor alanları ve piknik alanları şeklinde düzenlenebilir. Tüm bunlara ek olarak Adıyaman'ın kırsal bölgelerinde ve köylerinde, geleneksel köy hayatını yaşatan etnografik köyler ve yöresel el sanatları atölyeleri oluşturulmalıdır.

12. Deneyimsel Turizm Uygulamalarını Artırma

Adıyaman'ın zengin mutfak kültürü, yemek ve gastronomi turizmi için de cazip bir faktördür. Adıyaman bölgesi yöresel lezzetler açısından da bir deneyim sunmaktadır. Bu nedenle bölgede Adıyaman yöresel yemeklerinin sunulduğu restorasyonların artırılması gerekmektedir. Talat Efendi Konağı, Mehmet Ağa Konağı ve Keleş Konağı restorasyon çalışmalarına hız verilerek bu üç konağın gastronomide deneyim atölyeleri olarak kullanılması için çalışmalar yapılmalıdır. “Dut Festivali”, “Badem Çiçeği Festivali” ve “Uluslararası Gastronomi Festivali”nde turist deneyimi için imkânlar oluşturulmalıdır. Adıyaman, el sanatları ve yöresel hediyelik eşya açısından zengin bir çeşitlilik sunar. Fakat Adıyaman'da bulunan birçok el sanatı kaybolmaya yüz tutmuştur ve hâlihazırda turizm ile entegre edilememiş, markalaşamamıştır. Bu nedenle kısa vadede kentte tasarım-zanaat etkileşimini kurarak zanaatların gelecek nesillere aktarılmasına olanak sağlayacak “Adıyaman Tasarım ve İnovasyon Merkezi” kurulmalıdır. Bu merkezin tur rotalarına eklenmesi için çalışmalar yapılmalı, ulusal ve uluslararası arenalarda tanıtımının yapılması gerekmektedir. Kurulacak merkezde turistlere deneyimleme imkânı oluşturulacak alanlar yapılmalıdır. Merkezlerin Sanal gerçeklik yapıları oluşturularak ziyaretçiler için farklı bir deneyim yaşatılmalıdır. Ayrıca bu merkezin, turistlere üretimde deneyim yaşatılmasını öne çıkaran, yaşayan müzeler olarak planlanması faydalı olacaktır. Adıyaman'da gastronomi turizmine odaklanılmalı, deneyimsel turistik aktiviteler sunulmalı, yerel mutfak yansıtan restoranların nitelik ve niceliği artırılmalı ve gastronomi müzesi kurulmalıdır. Adıyaman halk oyunları ve oturma geceleri, Adıyaman hikâye anlatıcılığı ve kilim dokumacılığına ait deneyimsel turizm etkinliklerinin sunulacağı, yaşayan müzeler inşa edilmelidir.

13. Nitelikli Hediyelik Eşya Envanterini Geliştirme

Adıyaman; hediyelik ve hatıra ürünlerin çeşitlendirilmesinde öne çıkarılabilecek somut ve somut olmayan kültürel miras varlıkları ile şehre özgü hediyelik eşya üretiminde farklı hedef pazarlar için özellikle kadın kooperatifleri aracılığıyla tasarımcılara ve sektör profesyonellerine zengin bir hazine sunmaktadır. El dokuması kilim ve halıların yanı sıra cicimler, cevizli sucuk, Nemrut Dağı koleksiyonları, Adıyaman kilimi, bez bebek gibi el sanatlarının yanında Kâhta bademi, Kâhta bademli ırmık helvası, Adıyaman Besni üzümü, Kâhta narı ve Adıyaman tut dutu hediyelik eşya ürünleridir. Fakat Adıyaman'da bulunan birçok el sanatı kaybolmaya yüz tutmuştur. Bu nedenle ivedi bir şekilde Adıyaman El Sanatları Envanteri'nin çıkarılması, tüm ürünlerin coğrafi işaret tescillerinin alınması, kaybolmaya yüz tutmuş el sanatlarının ortaya çıkarılarak yaşatılması ve yeni ustaların yetiştirilmesi için planlamaların yapılması gerekmektedir. Ayrıca yöreye ait el sanatlarının turistik birer cazibe hâline gelmesi ve bilinirliğinin artırılması amacıyla ürünlerin deneyim teması ile sunulabileceği ve satışının yapılacağı bir yaşayan müzenin oluşturulması faydalı olacaktır. Adıyaman Nemrut Dağı ritüelleri vb. motifler ile bezenmiş takı ve aksesuar tasarımlarının hediyelik ürünlere dönüştürülmesi için çalışmalar yapılmalıdır. SOKÜM unsurlarının, hikâyeleştirilerek ve ziyaretçilerin taşıyabileceği şekilde boyutları ayarlanarak hediyelik eşyalar (kilim, halı, gibi ürünlerin kullanımı) hâline getirilmeleri sağlanmalıdır. Yapılacak tasarım ürünlerini (gastronomi ve el sanatları) özel tasarlanmış hediye kutularıyla son kullanıcıya ulaştıran, şehre özel çevrim içi alışveriş siteleri kurulmalı veya popüler internet sitelerine ürün sağlanmalıdır. Turlara workshoplar ve deneyim turizmi kapsamında yaptığı ürünün ziyaretçiye satılmasını sağlayacak, satışı artırıcı (ürünün üretildiği noktada deneyimleyen ziyaretçiye satışı gibi) faaliyetler eklenmelidir. Örneğin; Nemrut Millî Parkı'na gelen tüm ziyaretçilere ücretli deneyim sertifikaları hazırlanmalı ve ziyaretçiye sunulmalıdır. Adıyaman'a özgü gastronomik öğeler ve geleneksel el sanatlarından üretilen hediyelik eşyaların satıldığı bir mobil market tırının veya otobüsünün yılın belli zamanlarında 81 ili ziyaret etmesi, bu ürünlerin bilinirliğini ve dolayısıyla marka değerini artıracaktır. Yöreye ait geleneksel el

sanatlarının imalat aşamasının turistlere görsel bir gösteri şeklinde sunulacağı ve satışının yapılacağı yerler planlanmalı ve tarihî çarşılarda zanaatkârların, el sanatlarını icra ederken izlenebileceği ortamların nitelik ve niceliği artırılmalıdır. Adıyaman’da bulunan hediyelik eşyaların satışı için ziyaretçilerin yoğun olduğu merkezlerde, tarihî, turistik alanlarda kurulacak “Kâhta Dükkân- Kâhta Shop” mağazaları açılmalı, Adıyaman’da hediyelik eşyaların sunulduğu, çeşitli dillerde yayınlanan “Kâhta Alışveriş Sitesi” oluşturulmalıdır. Nemrut Dağı Örenyeri, Perre Antik Kenti Örenyeri, Zey Mağaraları, Gümüşkaya Mağaraları, Palanlı Mağarası, Derik Kutsal Alanı, Sofraz Tümülüs Mezarları ve Dikilitaş gibi doğal ve turistik alanlarda dron kullanılarak, turistlerin hatıra amaçlı fotoğrafları çekilerek sunulmalıdır.

14. Nitelikli Konaklama Tesisleri için Geçici Üniteler Oluşturma

Şubat 2023 depreminde ciddi zarar gören Adıyaman’da, konaklama işletmelerinin rehabilitasyonun tamamlanmasına kadar kümelenmiş olarak geçici konaklama üniteleri oluşturulması önerilmektedir. Bu çerçevede geçici konaklama tesislerinin kurulum yerleri için ivedilikle fizibilite çalışmalarının başlatılması ve akabinde geçici konaklama ünitelerinin kurulması gerekmektedir. Ayrıca fizibilite hazırlanırken hâlihazırda zarar görmüş konaklama işletmelerinin rehabilitasyonu yapıldıktan sonra bahse konu geçici konaklama ünitelerinin atıl olmaması için kamp-karavan yerleri, glamping ve tatil köyleri gibi alanlarda kullanılması için planlamalar yapılmalı ve sürdürülebilir bir yapı oluşturulmalıdır. Adıyaman’ın turizm potansiyelini artırmak için nitelikli konaklama tesislerinin sayısının da artırılması gerekmektedir. Adıyaman ve çevre ilçelerini ziyaret eden turistlerin bir kısmının ya yer bulamadıkları için ilden ayrıldıkları ya da kayıt dışı barınma yerlerini kullandıkları düşünüldüğünde, ildeki konaklama tesisi sayısının acilen artırılması önerilmektedir. Sadece yaz sezonuna yönelik değil, kongre, konferans, spa gibi alternatif turizm imkânları sunan konaklama tesislerinin yapılması teşvik edilmelidir. Şehre gelen yatırımcılara ve şehirde öne çıkmış turizm işletmecilerine arsa ve arazi konusunda destek verilmelidir. Sadece oteller değil, kamp-karavan yerleri, glamping ve tatil köyleri, pandemi ile ön plana çıkan turizm amaçlı havuzlu villalar gibi çeşitli ve kaliteli konaklama tesislerinin de ilde yapılmasına destek verilmelidir. Bununla birlikte nitelikli konaklama tesislerinin yapılmasının yanında, bu tesislerde hizmet veren personelin turizm eğitimi almış ve kaliteli hizmet sunabilecek düzeyde turizm bilincine ulaşmış olması önerilmektedir.

15. Konaklama Tesislerinin Fiziksel ve Toplumsal Odaklı İmaj Rehabilitasyon Çalışmalarını Yapma

Adıyaman’daki yeniden yapılanma çalışmalarında, turizm faaliyetlerini desteklemek ve bölgeye olan ilgiyi artırmak için turizm tesislerine sismik dayanıklılık kazandırılması gerekmektedir. Bu doğrultuda, Covid-19 salgını sırasında uygulamaya konulan “Güvenli Turizm Sertifikası” benzeri “Depreme Dayanıklı Bina Sertifikası”nın oluşturulması fayda sağlayacaktır. Bu sertifikalar, ziyaretçilere binanın yapısal bütünlüğü konusunda güvence vermek için turizm tesislerinin girişlerinde belirgin bir şekilde sergilenmelidir. Ayrıca bölgede turizmi artırmayı amaçlayan tanıtım girişimlerinde depreme dayanıklılığın altı çizilmelidir. Hem yerel halkın hem de bölgeye yapılacak geziler sırasında turistlerin güvenliğini garanti altına almak için ihtiyatı tüm tedbirlerin alındığı vurgulanmalıdır. *Adıyaman Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*’nda belirtilen önerilerin uygulanmasına başlamadan önce bölgenin depreme dayanıklı bir kent olarak yeniden yapılandırılması önemlidir. Ayrıca yerel medya ve sosyal medya aracılığıyla pozitif hikâyelerin paylaşılması ve Adıyaman’ın turizm potansiyeline ve güvenli konaklama yapısına vurgu yapan tanıtım filmlerinin hazırlanması gerekmektedir. Mevcut konaklama tesislerinin modernizasyonu ve halkın turizme olan güveninin artırılması için rehabilitasyonu kolay olacak hasarlı otellerin ivedilikle hizmete açılması, bu işletmelerin tanıtım filmlerinde kullanılması, turizm dergileri, köşe yazıları ve

internet platformlarında yer verilmesi için turizm aktörleri ile iş birliği yapılması önerilmektedir. Ayrıca konaklama ünitelerinin sağlamlığıyla ilgili risk algısını azaltacak etkili bir imaj yapılandırılması için uzman bir ekip ile imaj çalışması stratejileri planlanmalıdır. Bu amaçla “Adıyaman Turizm Markalaşma Komisyonu” oluşturulmalıdır.

16. Nemrut Dağı Millî Parkı’nın Cazibe Değerini Artırma

Nemrut Dağı Millî Parkı, Adıyaman’da bulunan ve Kommagene Krallığı’nın antik dönemine ait önemli bir anıt alanına ev sahipliği yapan bir koruma ve ziyaret alanıdır. Park hem tarihî hem de doğal zenginliklere sahiptir ve ziyaretçilere doğa yürüyüşleri, tarihî keşifler ve manzara izleme gibi çeşitli aktiviteler sunmaktadır. Ancak ziyaretçilere daha iyi hizmet verebilmek için Nemrut Dağı Millî Park alanının ziyaretçilerin ihtiyacını karşılayabilecek şekilde tasarlanması gerekmektedir. Ayrıca uygun yürüyüş yolları planlanmalı, ziyaretçilerin ihtiyaç duydukları (otopark, yeme-içme mekânları, WC, dinlenme yerlerinin oluşturulması gibi) alanlar planlanmalıdır. Millî Park sınırları içerisinde şebeke suyuna kavuşturacak bir alt yapının oluşturulması, karşılama merkezinin ve karşılanma alanının bulunduğu noktada 250 kişilik bir amfi tiyatronun acilen tamamlanması elzemdir. Ayrıca ziyaretçileri rahatsız edecek görüntünün ortadan kaldırılması için Millî Park sınırları içerisinde çevre düzenlemelerinin ve peyzajının planlanarak tamamlanması gerekmektedir. Nemrut Dağı Millî Parkı’nın doğu (tümülüs bitişi) ve batı (tümülüs eteği) bölgelerine karşılama alanlarının acilen tamamlanması ve gece aydınlatmalarının yapılarak erişimi kolaylaştırabilecek alt yapı ve üst yapı yatırımlarının tamamlanması gerekmektedir. Millî Park içerisinde yönlendirici ve bilgilendirici tabelalar planlanmalıdır. Bu kapsamda, gelen turistlerin ziyaretleri esnasında acil müdahale gerektiren yaralanmalar ve ilk yardım vb. durumlar için acil yardım butonları konulmalıdır. Ayrıca bölgede ziyaretçi risk yönetim planı çıkarılmalıdır. Uzun dönemde Nemrut’tan Eski Kâhta Kalesi’ne kadar gidebilecek bir teleferik yapılması için fizibilite çalışması yapılmalıdır. Nemrut Dağı çevresinde gökyüzü izleme etkinlikleri/şenliklerinin düzenlenmesi için çalışmalar yapılmalı ve uzun dönemde Zerzevan Kalesi, Göbeklitepe ve Nemrut Dağı arasında gökyüzü gözlem rotası ve spiritüel rotası planlanmalıdır. Ayrıca ünlü yazarlar, senaristler ve yapımcılar ile görüşülerek Nemrut Dağı ile ilgili spiritüel içerikli dizi, film, belgeseller çekilmeli ve romanların yazılması sağlanmalıdır. Ünlü modacılar ve mücevher tasarımcıları ile görüşülerek “Sirius Yıldızı Moda Gecesi” adı altına Nemrut Dağı’nda defile ve kültür konseri yapılması planlanmalıdır.

17. Kommagene Bölgesinde Balon Turizmi ve Hava Sporlarını Geliştirme

Adıyaman bölgesi, doğal silüeti bakımından ziyaretçilerin ilgisini çeken, müstesna bir konuma sahiptir. Nemrut zirvesinde gün doğumu ve batımının turistik ürüne dönüştürülmesi, Adıyaman’ın aurasından ileri gelmektedir. Ancak bölgenin ziyaretçilerce günaşırı konaklama noktasında tercih edilmemesi, bölgedeki turizm deneyimini zenginleştirici unsurların önemini ön plana çıkarmaktadır. Bu bakımdan, doğal silüetin turistik ürüne dönüştürülmesi ve bu yolla bölgenin elde ettiği turizm gelirineline ilişkin katma değerin artırılmasında balon turizmi ve hava sporlarının zenginleştirilmesi önem arz etmektedir. Bu turizm türünün geliştirilmesinin önünde yatan temel engel, fiziksel ve toplumsal alt yapı eksikliğidir. Fiziksel alt yapı noktasında, saha yönetimi ve denetiminin birinci planda gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Adıyaman bölgesine yönelik hava sahasının, sıcak hava balon gezilerinin gerçekleştirilmesine elverecek nitelikte olduğu, geçmiş yıllarda gerçekleştirilen hava trafiği incelemeleri sonucunda ortaya konulmuştur. Ancak bölgenin hava trafiği ile ilişkili kaza risk analizlerinin gerçekleştirilmesi, gerekli alt yapının kurulması açısından önemlidir.

Toplumsal alt yapı hususunda Adıyaman’ın temel problemi, bölgede sahip olunan çekim noktalarına ilişkin bilgi asimetrisidir. Adıyaman’ın sahip olduğu gastronomi ve kültür turizmi ile sınırlı imajı, bölgenin ziyaret edilme süresinin kısa tutulmasındaki temel hususlar arasında yer

almaktadır. Bölgenin panoramik zenginliğine yönelik farkındalık ise oldukça sınırlıdır. Oysa Nemrut Dağı Örenyeri'nde ikamete konu olan gün doğumu, bölgenin panoramik zenginliğinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle, bölge turizminin rehabilite edilmesi amacıyla gerçekleştirilecek reklam ve tanıtım faaliyetlerinde, bölgenin panoramik zenginliğinin vurgulanması ve bölgeyi ziyaret eden turistlere bu zenginliği tanıtıcı yatay asansör, balon turizmi ve teleferik gibi gerçekleştirilmesi muhtemel projelerin ilk aşamada influencer'lar aracılığıyla sosyal medya platformlarında tanıtılması önem arz etmektedir.

Bu şekilde gerçekleştirilen balon turlarının klasik kitle turizmi odaklı turlara bir alternatif mahiyetinde geliştirilmesi, bölgenin turizm faaliyetlerinden elde edeceği turizm gelirini artırmanın yanı sıra turizmin istihdam üzerindeki etkisini de artıracaktır. Böylece ekonomik anlamda turizm gelirinin çarpan etki katsayısı artacaktır. Tur kapsamında, Perre Antik Kenti Örenyeri başlangıç noktası olmak üzere sırasıyla Atatürk Baraj Gölü, Arsemeia Örenyeri, Kâhta Kalesi, Nemrut Dağı Örenyeri ve Karakuş Tümülüsü'nün bir rota olarak benimsenmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu tur, alternatif bir turizm ürünü olarak bölgedeki ikamet sayısını artıracığından, kısa vadede geçici konaklama ünitelerinin artırılması ve bölgede faaliyet gösteren turizm odaklı eğitim kurumlarının müfredatlarında özel ilgi turizmine değinilmesi, söz konusu turistik ürünün sağlanması için gerekli iş gören istihdamı ihtiyacını sağlayacaktır. Bu tür bir turizm ürününün geliştirilmesinde, Kapadokya bölgesinin elde ettiği deneyimden yararlanılması gerekmektedir. Bunun için Kapadokya bölgesinde hâlihazırda yürütülen balon turizmi sistemine yönelik benchmark çalışmalarının yürütülmesi kurulum sürecini hızlandıracaktır.

18. Spiritüel Rotalar Geliştirme

Adıyaman bölgesinin eski yerleşim bölgesi olarak kabul edilen ve şehir merkezine birkaç kilometre uzaklıkta olan Perre Antik Kenti Örenyeri, çağlar öncesinde din adamı yetiştirme merkezi olarak işlev görmüştür. Nitekim Perre'nin eski çağlardaki adı Hierapolis yani kutsal şehirdir. Antik kentte gerçekleştirilen kazılar ile birlikte bölgenin din adamı yetiştirme merkezi olarak işlev gördüğü ortaya konulmuştur. Bugün ise Perre Antik Kenti, metropolitiktir. Papalıktan sonra en üst düzeyde ruhaniliğin temsiliyetine sahip olagelmıştır. Mor Petros Mor Pavlus Kilisesi buradadır ve on yedi çevre il manen buraya bağlıdır. Dünyanın hemen her yerindeki Süryaniler, her yıl bölgede ayinler gerçekleştirmektedir. Bu durum, bölgenin spirütel alt yapısının zengin olması ile doğrudan ilişkilidir. Nitekim bölge halkının misafırperverliğinin yanı sıra ilin, Türkiye'de asayiş sorunun en az olduğu bölgeler arasında olması, ilin huzur kenti olarak Türkiye genelinde bir imaja sahip olması bölgenin spiritüel alt yapısının sosyolojik bir yansıması olarak görülebilir.

Dünyada, ilk yıldız harita hesaplamasına yönelik bilinen en eski horoskop, Adıyaman ili sınırları içerisinde yer alan Nemrut Dağı Örenyeri içerisinde koruma altına alınmıştır. Bu durum, Adıyaman'ın yıldız haritası içerisinde aldığı konum ile açıklanmaktadır. Bu da bölgedeki spiritüel etkinliklere yönelik potansiyelin diğer bir yönünü ortaya koymaktadır. Nemrut Dağı Örenyeri, Karakuş Tümülüsü ve Arsemeia, birer hierotesyon yani tapınak mezar bölgeleridir. Nitekim Mithras'ın heykelinin olduğu ve Nemrut Dağı'nda yer alan Nomos'taki vasiyetnamede, "Günahkâr ayaklar, günahlarından arınmadan buraya gelemmezler." şeklinde bir vasiyet bulunmaktadır. Günahlardan arınmak için Mitra Tapınağı'nın içerisinde bulunan, 158 metre uzunluğunda bir mağara ve mağaranın sonundaki iki oda arınma noktası olarak işlev görmüştür. Burada belirli bir süre ikamet edilmesinin ruhları arındırdığı inancı hâkim olmasına ve bölgenin söz konusu potansiyeline rağmen spiritüel turizme dair herhangi bir aktivitenin bölgeye konu edilmediği görülmüştür.

Nemrut Dağı Örenyeri, Adıyaman ilinin marka yüzü olarak ön plana çıkarılmıştır. Ancak son dönemlerde örenyeri ile alakalı bir takım ezoterik hikâyelendirme süreci gözlemlenmiştir. Bilhassa örenyerinin çelik konstrüksiyon ile çevrelenen bir iç kısma sahip olması, örenyerinin manyetik alan açısından piramitlere benzer bir konumlandırma hususiyetine sahip olması gibi savlar, bölgedeki spiritüel turizm potansiyelini artırmada olanak sunmaktadır. Bu nedenle, Nemrut Dağı Örenyeri çevresindeki Karadut köyüne meditasyon alanlarının yapılması, kültür turizmi kapsamında bölgeyi ziyaret eden turistlerin konaklama süresini artırmada yararlı olacaktır. Bu bölgenin, ekoturizm odaklı destinasyonlardan ilham alınarak tasarlanması gerekmektedir. Ek olarak meditasyon alanlarının dış dünya etkilerine kapalı şekilde dizayn edilmesi ve Adıyaman'a yönelik tur tanıtım faaliyetleri içerisinde bu alanlarının tanıtımının sağlanması gerekmektedir. Meditasyon sürecine yönelik eğitim ve istihdam olanaklarının tamamlanması amacıyla Gökova ve Pastoral vadilerinde (Muğla) gerçekleştirilen meditasyon kamplarından yararlanılması fayda sağlayacaktır.

19. Adıyaman Rekreatif Etkinlik Havuzunu Zenginleştirme

Adıyaman'a yönelik ziyaretlerdeki temel motivasyon unsurlarından biri de bölgeye has özgün değerlerin deneyimlenmesidir. Bunu sağlamak için bölgedeki rekreatif havuzun genişletilmesi elzemdir. Bu bağlamda, bölgede geliştirilebilecek üç rekreasyon envanteri bölgede hâlihazırda bulunmakla birlikte geliştirilmeye gereksinim duyulmaktadır. Bunlardan ilki doğa yürüyüşleridir. Bölge, tabii yapısı itibarıyla Malatya dağları ile Atatürk Baraj Gölü tarafından çevrelenmektedir. Söz konusu topografik yapı, bölgeye eşsiz bir tabiat çeşitliliği kazandırmıştır. Söz konusu flora ve fauna zenginliğini deneyimlemek için iki farklı doğa yürüyüş rotası geliştirilebilir. İlk olarak, Karadağ bölgesinden Perre Antik Kenti Örenyeri'ne kadar olan kısım arası güzergâh boyunca patikalardan oluşan stabil bir yol bulunmaktadır. Bu yolun bir kısmında, Perre Antik Kenti Örenyeri'nde bulunan Kral Yolu ve Kaya Mezarları'na ulaşımın daha kolay sağlanabilmesi amacıyla iki bin beş yüz metrelik kalas gezinti yolu yapılmıştır. Ancak iki menzil arasında yer alan yürüyüş yolunun kalan kısmının gayet iptidai durumda olduğu söylenebilir. Ahşap yapıya bağlı kalınarak ilgili yolun bu formasyon esas alınmak suretiyle tamamlanması, bölgenin rekreatif zenginliğine katkı sağlayacaktır. İlgili yolun tamamlanması için il özel idare ve bölge belediyesinin iştirak sağlaması gerekmektedir. Zira söz konusu rota, il sınırlarının dışında yer almaktadır. İkinci olarak Altınşehir mevkisinden başlayan ve Atatürk Baraj Gölü boyunca uzanan bir bisiklet yolu hayata geçirilebilir. Bisiklet yolu yedi ila on kilometre arasında bir mesafeyi kapsayacaktır ve gerçekleştirilmesi yürüyüş yoluna kıyasla bürokratik süreçler bakımından daha az enerji harcanarak sağlanabilecektir. Zira Eğri çayı etrafında hâlihazırda inşa edilmiş olan yol baraja kadar ulaşmaktadır. Bu yol üzerinden baraj yolu kıyısına ilave yol inşasının sağlanması ve iki yolun entegre edilmesi, kamulaştırma projelerinin oldukça sınırlı bir şekilde gerçekleştirilebilmesi nedeniyle kolaylıkla hayata geçirilebilecektir. Bunlardan üçüncüsü, Ahilik geleneğinden günümüze aktarılan Harfane gecelerinin rekreasyon markası olarak tasarlanmasıdır. Harfane gecelerini hâlihazırda yürüten sadece bir ekip faaldir. Adıyaman üzerinden diğer illeri de kapsayan turlara bu etkinliğin dâhil edilmesi, Adıyaman destinasyonunun günâşırı konaklama noktasında karşılaştığı sorunu giderici bir rol oynayacaktır. Bunun için Harfane gecelerine yönelik ekip sayısının artırılması elzemdir. Bölge Kültür Müdürlüğü himayesinde ve ilde faal olan Turizm Fakültesi bünyesinde gerçekleştirilecek eğitimler aracılığıyla bu sınırlılığın aşılabileceği düşünülmektedir. Bölgede yer alan üç aktif han (Halil Işık Kültür ve Sanat Evi, Talat'ın Konağı, Mehmet Ağa'nın Konağı) ve Kâhta Kalesi içerisinde bulunan iki oda, Harfane gecelerinin gerçekleştirilebileceği noktalar olarak değerlendirilebilir.

20. Nitelikli İş Gücü Geliştirme ve İmkânlarını Artırma

Adıyaman; tarih, kültür, gastronomi, doğa (göller, dağlar, yaylalar) gibi farklı turizm ürünlerini bünyesinde barındıran bir destinasyon olma özelliğine sahiptir. Dolayısıyla turizm çeşitliliğine paralel olarak nitelikli insan gücünün ve girişimci sayısının artırılmasına ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sorun sektörde çeşitlilik ve kalitenin geliştirilmesi açısından önemli engellerden biri olarak görülmektedir. Bölgenin personel ihtiyacı ve istihdamı konusunda sorunlara çare olmak adına bölgede atıl kalmış kadın iş gücünün düzenlenecek eğitim programları ile turizm sektörüne kazandırılması düşünülmelidir. Adıyaman merkez ve tüm ilçelerinde oluşturulan kadın kooperatiflerini destekleyici çalışmalarda bulunularak kadın kooperatiflerine bağlı yerel ürün satışı yapan işletmelerin bir arada hizmet verebileceği yerel gıda pazarı vb. nitelikli alanların oluşturulması, kadın iş gücü ve istihdamını desteklemek ve yerel gıdayı ön plana çıkarmak amacıyla önerilmektedir. *Adıyaman Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'nda; öğretmen ve öğretim elemanlarının teorik olarak yürüttükleri derslerin yeniden yapılandırılarak sektörün ihtiyaç duyduğu yetkinlikleri kazandırmaya yönelik ve sektörün de süreçte destek sunduğu olanaklar (staj vb.) ile teorinin pratiğe evrileceği şekilde yapılandırılmış öğretim programlarının oluşturulması önerilmektedir. Bölgede bulunan tüm tesislerin ortak katılımıyla oluşturulacak fon ile turizm okullarında okuyan öğrencilere karşılıklı burs imkânı sağlanabilir ve bu burs karşılığında öğrencilerin yaz aylarında bölgede çalışarak almış oldukları bursların karşılığını ödemeleri sağlanabilir. Bundan başka Adıyaman İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu önderliğinde Adıyaman'da turizm eğitimi veren orta ve yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrenciler ve mezunlarının il içinde istihdamı teşvik edilmelidir.

21. Arkeolojik Kazıları Hızlandırma

Adıyaman bölgesi, gerek tarihi boyunca Asur, Part ve Roma medeniyetlerinin imbiğinden geçmesi gerekse Helenistik kültürün esintilerini barındırması nedeniyle hibrit bir arkeolojik zenginliği barındırmaktadır. Atatürk Barajı'nın yapılması sırasında arkeolojik bir faaliyet gerçekleştirilmiştir. Ancak sonrasında herhangi arkeolojik kazının yürütülmediği söylenebilir. Bölgedeki ilk arkeolojik faaliyetler, 1880'li yıllarda Nemrut Dağı Örenyeri'nin keşfedilmesi ile gerçekleştirilmiştir. 1960'lı yılların sonrasında ise arkeolojik faaliyetlerin akamete uğradığı görülmüştür. Bu bakımdan Adıyaman bölgesinin arkeolojik kazılar noktasında sınırlı bir teşebbüse konu edildiği söylenebilir. Oysa bölge arkeolojik anlamda bakirdir. Bu yönüyle keşfedilmeyi bekleyen birçok Prehistorik ve Protohistorik dönemlere ilişkin eserleri barındırmaktadır. Özellikle şimdiye kadar gerçekleştirilen kazı çalışmalarının, Fırat Nehri'nin aşağı kısmında gerçekleştirildiği göz önüne alındığında, diğer alanlara yönelik kazı faaliyetlerinin projelendirilmesi gerekmektedir. İl merkezi açısından değerlendirildiğinde ise ilin kuzey ve doğu bölgelerinde kazıların ağırlıklı olarak yürütüldüğü görülmüştür. Oysa ilin güney bölgesi, ilin kültür havzasının temelini oluşturan Suriye coğrafyası ile daha derin bağlara sahiptir. Bu nedenle güney bölgesindeki kazı çalışmalarının projelendirilmesi, bölgenin arkeolojik envanterinin zenginleştirilmesini sağlayacaktır. Diğer yandan Çelikhhan bölgesi, Orta Çağ'da Adıyaman havzasının merkezini oluşturmaya karşın bu bölgede kayda değer ölçüde gerçekleştirilmiş arkeolojik faaliyetler söz konusu değildir. Adıyaman ili sınırları içerisindeki ören yerleri Perre Antik Kenti Örenyeri, Nemrut Dağı Örenyeri, Arsemeia Örenyeri, Derik Kutsal Alanı, Eski Besni Örenyeri ve İkizce ile sınırlıdır. Mevcut kaynakların bu bölgedeki değerlerin irdelenmesi suretiyle yeniden gözden geçirilmesi yararlı çıktılara vesile olacaktır.

22. Festival Düzenleme ve Dizi Film Çekme

Adıyaman'da festivaller ve özellikle spiritüel içerikli dizi filmlerinin çekimleri gibi kültürel ve sanatsal etkinliklerin düzenlenmesi, bölgenin turistik cazibesini artırmada önemli bir rol oynayacaktır. Adıyaman, tarihî ve kültürel zenginlikleri, doğal güzellikleri ve dokusuyla öne çıkan

bir ilimizdir. Bu nedenle, bu bölgede gerçekleştirilen festivaller ve dizi filmleri hem yerel halka hem de turistlere unutulmaz deneyimler sunacaktır. Bu etkinlikler, Adıyaman'ın tanıtımına ve turizm potansiyeline katkı sağlayacaktır. Bu nedenle yapımcılar ile görüşülerek bu çerçevede senaryolar hazırlatılmalıdır. Adıyaman'ın güçlü bir gastronomiye sahip olması nedeniyle Gaziantep, Şanlıurfa illeri ile bütünleşik bir Uluslararası Gastronomi Festivali organize edilmelidir. Ayrıca Nemrut Badem Çiçeği Festivali ve Uluslararası Kâhta Kommagene Festivali eş zamanlı yapılarak marka hâline getirilmelidir. “Dut Festivali” dut toplama tarihlerine denk getirilerek turistler tarafından dut toplama deneyimi için imkânlar oluşturulmalıdır. Bu tür etkinlikler bölgenin renkli ve canlı kültürünü yansıtır ve yerel halkın katılımıyla gerçekleşir. Etkinlikler geleneksel el sanatları, müzik ve dans gösterileri, Adıyaman halk oyunları gibi etkinliklerle doludur. Adıyaman Kültür ve Etkinlik Envanteri çıkarılmalı ve çıkarılan envanter ile analizler yapılarak tüm yıla yayılacak şekilde festival ve etkinlikler düzenlenmeli, yapılacak festivaller her yıl aynı tarihte planlanmalı ve planlanan etkinlik ve festivaller kapsamında deneyim atölyeleri kurulmalıdır. Adıyaman'da etkinlik turizmi, festivaller ve dizi filmleri gibi kültürel etkinlikler ve özellikle Adıyaman'ın spiritüel özelliği ön plana çıkarılmalı ve tur programlarına eklenmesi için seyahat acenteleri ve tur operatörleri ile görüşmeler yapılmalıdır. 2026 yılı için Adıyaman, Kültür Yolu Festivali listesine düşünülmeli ve bu kapsamda çalışmalara başlanmalıdır. Adıyaman'ın sahip olduğu yaylalar ile Uluslararası Kamp Festivali organize edilmesi için çalışmalar başlatılmalıdır.

23. Modern Müze Çalışmaları Yapma

Adıyaman, arkeolojik buluntular noktasında kıymetli bir çeşitliliği bünyesinde barındırmaktadır. Söz konusu eserlerin teşhir edildiği mevcut müze, elli üç yıldır bölge turizmine hizmet vermektedir. 6 Şubat Depremi'ni az hasarlı olarak atlaman söz konusu müzede, bin iki yüz parça eser sergilenmektedir. Ancak bölgedeki arkeolojik çeşitliliğin artması, bu sayıyı üç bin beş yüze çıkarmıştır. O sebeple mevcut müzenin, yerinde dönüştürme yöntemi ile yeniden inşa edilmesi bir zorunluluk hâlini almıştır. Yeni müzenin tasarımı, çeşitli canlandırmalara (örneğin Neolitik Dönem eserlerinin canlandırılması) olanak tanıyacak bir yapıda olmalıdır. Bu bağlamda, bölgeyi ziyaret edenlerin yüzde onunun müze ziyaretinde bulunduğu göz önüne alındığında, yaklaşık olarak bin metrekarelik ve üç kattan oluşan bir müzenin bölge turizmine katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Söz konusu müzenin en alt katı bodrum, ikinci katı geniş sergileme alanları ve üçüncü katı idari bölüm olarak değerlendirilebilir. Müzede fiziki yapılar ve sergileme alanının genişletilmesi, modern teşhir yöntemleri ve canlandırma yöntemlerinin uygulanması gerekmektedir. Sergileme alanında yeniden canlandırma yöntemi temelinde geliştirilmiş bir Nemrut Dağı Örenyeri maketinin olması yerinde olacaktır. Müze içerisinde dijital rehberlik uygulamalarının gelen turistlerin beklentilerine uygun olacak bir alt yapı temelinde tasarlanması, çok dilli kulaklıkların tahsis edilmesi ve sanal gerçeklik teknolojisi ile ören yerlerinin müze teşhir salonları içerisinde sergilenebilir hâle getirilmesi yerinde olacaktır. Müze binasının erişilebilir olması önem arz etmektedir. Bunun için yerinde dönüşüm sürecinde engellilerin ve ziyaretçilerin rahatlıkla ulaşabileceği, otopark alanları ile engelsiz turizm kriterlerine uygun şekilde bir tasarım üslubunun benimsenmesi, müzenin katılım oranı üzerinde olumlu etki sağlayacaktır.

24. Deprem Sonrası İçin Tarihî Eserlerin Rehabilitasyonunu Yapma

Deprem, Türkiye coğrafyasının sıklıkla karşılaştığı ve tarihî eserler için tehlike arz eden unsurlar içerisinde yer almaktadır. Bölgenin yüzyıllar boyunca karşılaşmadığı ölçüde bir etki büyüklüğüne sahip olan 6 Şubat Depremi ise deprem ile yüzleşen on ilin her birinde yer alan tarihî eserleri çeşitli ölçülerde sarsmıştır. Adıyaman, hasar gören dört örenyeri ve sekiz tarihî cami ile depremin yıkım şiddetinden en çok etkilenen iller arasındadır. Tarihî eserler içerisinde, Kâhta ilçesinin Çukurtaş

köyü yakınlarında yer alan Karakuş Tümülüsü, depremin şiddetiyle yıkılmıştır. Tokalaşma sahnesinin bulunduğu sütun restore edilerek tekrar eski haline getirilmiştir. İl merkezi içerisinde yer alan ve milattan sonra on altıncı yüzyılda yapılmış olan Ulu Camii tamamıyla yıkıma uğramıştır. Benzer şekilde, Tut Vijne Köprüsü yıkıma uğrayan yapılar arasındadır. Kab Camii, Musalla Camii, Tuz Hanı, Çarşı Camii, Eski Saray Camii, Yenipınar Camii, Mor Petrus Mor Pavlus Kilisesi, Eski Kâhta Kalesi ise hasar alan yapılar içerisinde. Öte yandan Nemrut Dağı Örenyeri, Cendere Köprüsü, Perre Antik Kenti Örenyeri'nin ise herhangi bir hasar almadığı tespit edilmiştir. Hasar alan ve yıkıma uğrayan eserler için ilk aşamada, yıkılan eserlere ait parçaların numaralandırılması ve yeniden yapım sürecinin ilk adımının gerçekleştirilmesi gerekmektedir. İkinci aşamada, rehabilitasyon sürecinin yapı dokularını esas alacak ve eserin ait olduğu tarihî kimliği koruyacak şekilde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Türkiye'de, kentsel dönüşüm süreçlerinde tarihî eserlerin rehabilitasyonuna yönelik geçmiş uygulamaların geliştirilmesi suretiyle söz konusu eserlerin rehabilitasyonu gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda, eserlerin tamamıyla yıkılıp yeniden yapılması yerine ilk aşamada tarihî eserlerin içerisinde yer aldığı bölgenin toplumsal ve fiziksel analizleri gerçekleştirilmelidir. Bu süreçte bölgenin yapısal dönüşüm tarihi incelenir. Bu kapsamda, tarihî eserin olduğu noktada, eserin özgün yapısının keşfedilmesi amacıyla arkeolojik kazıların gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Bu kazılarda, yapılara ilişkin orijinal yapı parçalarına ulaşılması amaçlanır. Ayrıca yıkılan eserlere ait kalıntıların numaralandırma süreci bu aşamada gerçekleştirilir. Daha sonra numaralandırılan parçaların tarihî eser bünyesinde ne şekilde kullanıldığı tespit edilmeli ve buna göre arkeolojik kazılara yön verilmelidir. Böylece tarihî eserlerin inşasında kullanılan materyallerin orijinal hâllerine ulaşılması amaçlanır. Numaralandırılan materyaller kum şilte üzerine yeniden inşa edilir. Bu aşamada, tarihî eserin eski fotoğraflarından yararlanılarak parçaların dizilim süreci kolaylaştırılır. Orijinal materyallerin temin edildiği kaynakların saha tespiti ve kalan parçaların yeniden dizilimi sonrasında, inşa sürecinin kolaylaştırılması için betonarme veya çelik duvarlar ile eserin etrafının çevrilmesi, çelik kafes kirişleri ile iç yapının ayakta tutulması gerekmektedir. Söz konusu rehabilitasyona yönelik finansal kaynaklar, vakıflar, uluslararası kuruluşlar, kamu kurumları ve STK'lar aracılığıyla tahsis edilebilir.

25. Adıyaman Arkeoloji Envanteri Oluşturma

Adıyaman'ın sürekli olarak yerleşime konu olduğu ve Paleolitik Dönem dâhil olmak üzere bölgede belirli bir popülasyonun yer aldığı söylenebilir. Bu durumun bir yansıması olarak ilin arkeolojik zenginliğinin hatırı sayılır seviyede olduğu görülmektedir. Adıyaman, bünyesinde günümüze kadar tespit edilmiş, 407 sit alanını barındırmaktadır. Bu alanların 78 Höyük, 48 düz yerleşim alanı, 40 kaya mezarı, 38 Nekropol, 22 köprü, 20 harabe, 15 cami, 14 çeşme, 14 tümülüs, 6 örenyeri, 5 içlik, 5 mozaikli alan, 2 mağara, 2 dolmen, 2 yazıt ve 2 ziyaret bulunmaktadır. Söz konusu sit alanları incelendiğinde, arkeolojik buluntuların Adıyaman merkez ilçesi, Besni ve kısmen Kâhta ilçeleri üzerine yoğunlaştığı görülmektedir. Özellikle Adıyaman il merkezinde 18 höyük tespit edilmiş olmasına rağmen Nemrut Dağı Örenyeri'ni barındıran Kâhta ilçesinde herhangi bir höyük tespitinde bulunulmamıştır. Oysa Adıyaman il merkezinde bir Örenyeri (Perre Antik Kenti Örenyeri) olmasına karşın Kâhta ilçesinde 3 örenyeri (Nemrut Dağı Örenyeri, Arsemeia Örenyeri, Akıncılar Örenyeri) bulunmaktadır. Bölgenin tarihine göre arkeolojik buluntuların dağılımı incelendiğinde, Samsat ve Çelikhhan bölgelerinde tespit ve tasnif edilmiş arkeolojik eser sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Oysa Adıyaman bölgesindeki İlk Çağ yerleşiminin Samsat bölgesinde ağırlık kazandığı ve Orta Çağ'da ise bu ağırlığın Çelikhhan bölgesine kaydığı bilinmektedir. O sebeple, söz konusu bölgelerde yeni sit alanlarının keşfedilmesi için Adıyaman bölgesi yüzey araştırma projelerinin T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığına sunulması ve bu şekilde

kazı alanlarının belirlenmesi, kazı ruhsatlarının alınması ve kazı çalışmalarının hızlandırılarak on yıl önce tamamlanmış olan il kültür envanterinin genişletilmesi sağlanabilir.

26. Etkili Bir Turizm Yönetimi Oluşturma ve Tanıtımda Bütünleşik Yaklaşımı Benimseme

2018 yılında hazırlanan Türkiye Turizm Ana Planı'nda, ulusal tanıtım ve pazarlamada markalaşmayı sağlamanın yanı sıra destinasyon özelinde tanıtım ve pazarlama faaliyetlerini yürütecek yapıların oluşturulması amaçlanmıştır. Bu amaca yönelik olarak ortaya konan ulusal hedeflere uygun biçimde potansiyel ulusal turizm olanaklarını belirleyerek ulusal çapta tanıtım ve pazarlama etkinliklerini yerine getirmek için 2019 yılında Türkiye Turizm ve Geliştirme Ajansı (TGA) faaliyete geçmiştir. 2021 yılı itibarıyla da T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Tanıtma Genel Müdürlüğü ve Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı (TGA) eş güdümünde, ulusal ve uluslararası alanda destinasyonların daha etkin tanıtımını destekleyecek İl Tanıtım ve Geliştirme Programı başlatılmış ve bu kapsamda iller bazında İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulları (İTGK) oluşturulmuştur. Böylece kurulan İTGK'ların ulusal eylem planı çerçevesinde ortaya konan ilkeler ve yaklaşım doğrultusunda, ilin turizm tanıtım ve geliştirme etkinliklerini belirlemesi ve bunları koordine etmesi, bir anlamda il sınırlarını kapsayan Destinasyon Yönetim Örgütü olarak çalışması beklenmektedir.

Destinasyon Yönetim Örgütlerinin (DYÖ) temel fonksiyonu, destinasyonun özellikle tanıtım ve geliştirme politikalarını belirlemek ve bu politikaları yerel paydaşlarla koordine ederek yürütmektir. Valiliklerin ve özellikle Valilik altında İl Kültür ve Turizm Müdürlüklerinin öncülüğünde oluşturulan İTGK'ların, DYÖ'lerin uluslararası yapılanmasına uygun şekilde, geniş bir paydaş katılımıyla yönetilmesi gerekmektedir. Bu paydaşlar; destinasyondaki yerel yönetimler, turizm işletmeleri (seyahat acenteleri, konaklama, gastronomi ve rekreasyon işletmeleri vb.) ticari birlikler, meslek odaları, Bölgesel Kalkınma Ajansı ve uluslararası projelerde rol alabilecek sivil toplum örgütleri, kongre ve bilimsel etkinliklerde rol alan üniversiteler, spor kulüpleri vb. gibi ilde farklı faaliyet alanlarında etkinlikler yürüten yapılar olabilmektedir.

Adıyaman İl Tanıtım ve Geliştirme Kurulu, tanıtımda DYÖ sorumluluğu ile hareket ederek Turizm Ana Planı'na uygun ve TGA tarafından ulusal hedeflere uyumlu biçimde ortaya konan *Adıyaman Turizm Tanıtım ve Geliştirme Yol Haritası*'ndaki başlıkları yerine getirme ve ilin etkili tanıtımını yapma görevini üstlenmektedir. İl bazında birçok kurum ve kuruluş, bir taraftan bağımsız biçimde kendi tanıtımlarını yaparken, diğer taraftan da ilin tanıtımına da önemli destek verebilmektedir. Bu noktada bir destinasyonun tanıtımında rol alan ulusal ve özellikle uluslararası ilişkilerde güçlü ağlara sahip paydaşların eş güdüm içinde hareket edebilmeleri önem arz etmektedir. Bu kapsamda Kurul; il tanıtımında rol alabilecek, ilde ticaret, eğitim, çevre, bilim, spor, sağlık, kültür ve sanat gibi farklı alanlarda etkinlik yürüten sivil toplum örgütlerinin, yerel yönetimin, akademinin, turizm işletmelerinin, il idari birimlerinin ve spor kulüpleri gibi kendi faaliyet alanında ulusal ve uluslararası temasları olan ve tanıtımda rol alabilen paydaşların tanıtım çabalarını bütünleşik bir plan dâhilinde ele almalıdır. Kurul, her bir paydaşın il tanıtımında etkili rol alabileceği alanları belirlemeli, etki alanları içinde sorumluluklarını paylaşmalı ve bu sayede her bir paydaşın tanıtımdaki rollerinin belirlenen ortak hedef doğrultusunda şekillenmesini sağlayarak bütüncül bir politika benimsemelidir.

DYÖ sorumluluğunda hareket eden Kurul, ildeki turizm potansiyelini ve mevcut kaynakları düşünerek ortaya koyduğu markalaşma hedefi yolunda, destinasyonun tanıtım sloganı, imajı ve marka konumu hedefini farklı paydaşların eş güdümlü çabaları ile ortak hedefe yöneltmeli ve bu sayede daha hızlı ve etkili sonuç almayı sağlamalıdır.

İsmet İnönü Bulvarı No: 32
06100 Emek, Ankara

Esentepe Mahallesi Büyükdere Cad.
No: 127 Astoria AVM B Blok Kat: 4
34394 Şişli, İstanbul